

Πίτσου Χαρίκλεια
Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα

“Έχω, έχεις, έχουμε δικαίωμα”

Επιμόρφωση
Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πάτρα 2015

“Έχω, έχεις, έχουμε
δικαίωμα”

Επιμόρφωση
Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Επιτρέπεται σε οποιονδήποτε αναγνώστη η αναπαραγωγή του έργου (ολική, μερική ή περιληπτική, με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), η διανομή και η παρουσίαση στο κοινό υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αναφορά της πηγής προέλευσης, μη εμπορική χρήση του έργου. Επίσης, δεν μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

ISBN 978-960-93-7332-6

Αύγουστος 2015

Copyright – Έκδοση: Πίτσου Χαρίκλεια
Νηπιαγωγός-M.Ed-Ph.D
email: xpitsou@hotmail.com

Βοϊνέσκου Ζαχαρούλα
Νηπιαγωγός-Φιλόλογος- M.Ed
Σχολική Σύμβουλος 64^{ης} Περιφέρειας Π.Α.
email: voineskou@sch.gr

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	7
Μέρος Πρώτο	
Εισαγωγή	9
1. Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ορισμοί.....	10
2. Γνώσεις – Στάσεις - Δεξιότητες στο πλαίσιο ενός επιμορφωτικού προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα	11
3. Μοντέλα Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	12
4. Επτά βήματα για να ξεκινήσω ένα πρόγραμμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην τάξη μου σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία	14
Μέρος Δεύτερο	
Α΄ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ.....	20
1η Ενότητα: Γνωριμία των εκπαιδευτικών μεταξύ τους, δημιουργία ομάδων εργασίας και συμβολαίου	21
2η Ενότητα: Σκέφτομαι τα Ανθρώπινα Δικαιώματά μου.....	22
3 ^η Ενότητα: «Γνωριμία» με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	24
4 ^η Ενότητα: Βασικά χαρακτηριστικά ενός προγράμματος προσχολικής εκπαίδευσης που βασίζεται στις αρχές της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	26
Β΄ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ.....	27
1 ^η Ενότητα: Παρουσίαση των ευρημάτων των εκπαιδευτικών.....	28
2 ^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο «Δεν είναι μόνο αριθμοί».....	29
3 ^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο «Άραγε τι ταμπέλα έχω»	35
Γ΄ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ	38
1 ^η Ενότητα: Παρουσίαση των ευρημάτων των εκπαιδευτικών.....	39
2 ^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο «Καλλιτέχνες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα».....	40
3 ^η Ενότητα: «Τα πρώτα στάδια εφαρμογής της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την τέχνη»	48
Δ΄ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ.....	51
1 ^η Ενότητα: Παρουσίαση των ευρημάτων των εκπαιδευτικών.....	52

2 ^η Ενότητα: Ολοκλήρωση της εφαρμογής της μεθόδου της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την Τέχνη.....	53
3 ^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο: «Εκπόνηση ενός σύντομου σχεδίου εργασίας προσχολικής εκπαίδευσης για τα <i>Ανθρώπινα Δικαιώματα</i> ».....	56
4 ^η Ενότητα: Αξιολόγηση του προγράμματος	62
Βιβλιογραφία.....	64
Χρήσιμες Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις	66
Παράρτημα	68
Α. Συμμετέχοντες Εκπαιδευτικοί.....	69
Β. Έργα.....	70
Γ. Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	75

Πρόλογος

Κατά το σχολικό έτος 2014-2015 διοργανώθηκε από την 64^η Περιφέρεια Προσχολικής Αγωγής σεμινάριο με τίτλο “Έχω, Έχεις, Έχουμε Δικαίωμα”. Το σεμινάριο απευθυνόταν στις/στους εκπαιδευτικούς της Περιφέρειας αυτής και είχε διάρκεια 12 ωρών. Η συμμετοχή ήταν εθελοντική, καθώς η υλοποίηση του σεμιναρίου έγινε απογευματινές ώρες.

Μετά την ανοικτή πρόσκληση για συμμετοχή στο σεμινάριο, δήλωσαν επιθυμία να συμμετάσχουν 44 εκπαιδευτικοί. Επειδή ο αριθμός των συμμετεχόντων ήταν μεγάλος για βιωματικό σεμινάριο, οι εκπαιδευτικοί χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, ώστε να μπορούν οι ομάδες να λειτουργήσουν σύμφωνα με τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η πρώτη ομάδα παρακολούθησε το σεμινάριο τον Οκτώβρη και το Νοέμβριο του 2014 ενώ η δεύτερη ομάδα τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του 2015.

Η αξιολόγηση του σεμιναρίου έδειξε ότι προέκυψε προβληματισμός των εκπαιδευτικών σχετικά με τις δικές τους αποδοχές και προκαταλήψεις, αλλά και ευαισθητοποίηση για την αντιμετώπιση της καταπάτησης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Παιδιού των τάξεων τους και την ανάληψη δράσεων.

Η «προέκταση» του σεμιναρίου αποτελεί μέρος της καθημερινής εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί καλούνται να υλοποιήσουν στις τάξεις τους δραστηριότητες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Θεωρούμε πως αυτό το πρόγραμμα δεν θα ολοκληρωθεί ποτέ. Και τούτο, διότι θα συνεχιστεί για όσο κρατάει το ενδιαφέρον των ευαισθητοποιημένων εκπαιδευτικών.

Στο παρόν βιβλίο έχουμε τη χαρά να παρουσιάσουμε μέρος του υλικού από το σεμινάριο που υλοποιήθηκε, προκειμένου και άλλοι εκπαιδευτικοί να προβληματιστούν, να ανακαλύψουν και να αποδεχθούν τις δικές τους προκαταλήψεις, ώστε να ευαισθητοποιηθούν πάνω στην καταπάτηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των δικών τους, των γύρω τους και των μαθητών τους.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου μπορεί κανείς να βρει τις θεωρητικές θέσεις για την εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου, με την άδεια όλων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, δημοσιεύουμε τις εργασίες των ομάδων. Οφείλουμε να ευχαριστήσουμε τις συναδέλφους εκπαιδευτικούς για τη συμμετοχή τους στο σεμινάριο και την άδειά τους για την παρούσα δημοσίευση. Οι δημιουργίες τους δημοσιεύονται αυτούσιες. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους με τον τρόπο τους συνέβαλαν στην παρούσα έκδοση.

Τέλος, τα ονόματα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών περιλαμβάνονται σε πίνακα του παραρτήματος του βιβλίου αυτού.

Πρώτο Μέρος

Εισαγωγή

Ως πολυδιάστατη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η σχέση ανάμεσα στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΑΔ) και στην εκπαίδευση, διότι μέσω της εκπαίδευσης, η οποία θεωρείται ως ένα ΑΔ, μπορούν να πραγματοποιηθούν και τα άλλα ΑΔ (Smith, 2005). Πότε και από ποιον όμως η εκπαίδευση χαρακτηρίστηκε ως ΑΔ; Η Οικουμενική Διακήρυξη των ΑΔ του 1948, που συντάχθηκε από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το Δεκέμβριο του 1948, στο άρθρο 26, όρισε την εκπαίδευση ως ΑΔ (Ishay, 2008). Στις ημέρες μας, στο ίδιο πνεύμα με τον ΟΗΕ κινούνται και άλλοι διεθνείς οργανισμοί, όπως η Unesco και η Unicef (2007), οι οποίοι από τη μια ορίζουν την εκπαίδευση ως ένα δικαίωμα και από την άλλη αγωνίζονται να χαρακτηρίζεται από ποιότητα.

Επιπρόσθετα, στο περιεχόμενο των επίσημων κειμένων των διεθνών οργανισμών για τα ΑΔ τονίζεται με ιδιαίτερο τρόπο ότι το δικαίωμα και η κατεύθυνση στην ποιοτική εκπαίδευση παρέχεται μόνο εάν η εκπαίδευση έχει ως βασικό της σκοπό το σεβασμό των ΑΔ. Άξιο αναφοράς είναι το άρθρο 29 (παρ.2) της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, στο οποίο αναφέρεται ότι η εκπαίδευση του παιδιού είναι γόνιμο να κατευθύνεται προς την: «ανάπτυξη του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και των αρχών που κατοχυρώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών».

Με βάση τα προαναφερόμενα γίνεται κατανοητό ότι η Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΑΔ) οφείλει να είναι παρούσα σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία εφόσον η εκπαίδευση οφείλει να προσανατολίζεται στην ανάπτυξη του σεβασμού των ΑΔ (Μπάλιας, 2004; 2009; Πανταζής, 2005; 2009). Αυτό συνεπάγεται ότι τα σχολεία, μέσα από τις δομές και τις πρακτικές τους, οφείλουν να λειτουργήσουν ως ένας σημαντικός οργανισμός για τη διαβίβαση πληροφοριών, ανάπτυξη δεξιοτήτων, ικανοτήτων και στάσεων σχετικά με τα ΑΔ (Lucas, 2009; Payaslyoglu & Icduygu, 1999). Στο σημείο αυτό, όμως, προκύπτει το ακόλουθο ερώτημα: Μπορεί η ΕΑΔ να υλοποιηθεί από εκπαιδευτικούς που δεν είναι αφοσιωμένοι στα ΑΔ και δεν έχουν εκπαιδευτεί με τη μεθοδολογία της εν λόγω εκπαίδευσης; Η απάντηση είναι ότι η ΕΑΔ μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά μόνο από έμπειρους εκπαιδευτικούς (Leung, 2008; Singh, 1997; Starkey, 1994) και αυτό γιατί δεν είναι αρκετό οι εκπαιδευτικοί να ενεργούν μόνο με κάποιες αρχές που συνάδουν με τα ΑΔ, αλλά είναι απαραίτητο να εφαρμόζουν τους βασικούς πυλώνες που αποτελούν τη συγκεκριμένη εκπαίδευση (Osler & Starkey, 1994). Τι είναι όμως η ΕΑΔ;

1. Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ορισμοί

Οι πρώτες απόπειρες για τον ορισμό της ΕΑΔ εντοπίζονται κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950 και του 1960. Από τότε έως τις ημέρες μας έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί. Ο ορισμός που τυγχάνει ευρείας αποδοχής, είναι αυτός που έχει διατυπωθεί από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών το 1996 στο Σχέδιο Δράσης του ΟΗΕ για τη Δεκαετία της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Plan of Action of the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004) (United Nations General Assembly, 1996). Με βάση τον ορισμό αυτό η ΕΑΔ ορίζεται ως:

«Οι προσπάθειες εκπαίδευσης, διάχυσης και ενημέρωσης με στόχο την οικοδόμηση μιας καθολικής κουλτούρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και δεξιοτήτων και της διαμόρφωσης στάσεων που στοχεύουν:

α) στην ενδυνάμωση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών,

β) στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και της αίσθησης της αξιοπρέπειάς της,

γ) στην προώθηση της κατανόησης, της ανοχής, της ισότητας των φύλων και της φιλίας ανάμεσα σε όλα τα έθνη, τους αυτόχθονες πληθυσμούς και όλες τις φυλετικές, εθνικές, εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές ομάδες,

δ) στη δυνατότητα όλων των ατόμων να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία, που θα κυβερνάται από ένα νομικό πλαίσιο,

ε) στην προώθηση των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για την επικράτηση και διατήρηση της ειρήνης,

στ) στην προώθηση από μέρους των ατόμων της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής δικαιοσύνης».

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο προαναφερόμενος ορισμός είναι ένας συγκεκριασμός των θέσεων του ΟΗΕ και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που ασχολούνται με τα ΑΔ (Bajaj, 2011).

Στο παρόν βιβλίο υιοθετείται ο παραπάνω ορισμός, καθώς και αυτός της Διεθνούς Αμνηστίας (Amnesty International, nd) για την ΕΑΔ, που ορίζει τα ακόλουθα:

«η ΕΑΔ είναι μια σκόπιμη, συμμετοχική πρακτική με στόχο την ενδυνάμωση των ατόμων, των ομάδων και των κοινοτήτων μέσω της προώθησης της γνώσης, των δεξιοτήτων και των συμπεριφορών, σύμφωνα με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως ένα μέσο μακροπρόθεσμης διαδικασίας, ... επιδιώκει να αναπτύξει και να ενσωματώσει τις γνωστικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές

πλευρές των ατόμων ... σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στόχος της είναι να οικοδομηθεί μια κουλτούρα σεβασμού και δράσης για την υπεράσπιση και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους τους ανθρώπους».

Παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις που εμφανίζουν οι ορισμοί για την ΕΑΔ οι περισσότεροι θεωρητικοί και ερευνητές (Flowers, 2003; Meintjes, 1997; Reardon, 2009; Tarrow, 1992; Tibbitts, 2002;) τονίζουν ότι η ΕΑΔ είναι θετικό να συμπεριλαμβάνει τόσο στοιχεία θεωρητικά για τα ΑΔ όσο και διαδικασίες ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης. Αυτό συνεπάγεται ότι η ΕΑΔ οφείλει να συμπεριλαμβάνει όχι μόνο στόχους γνωστικούς (περιεχόμενο), συμπεριφοριστικούς ή συναισθηματικούς (αξίες, ικανότητες) αλλά και στόχους προσανατολισμένους στη δράση (μετασχηματισμός).

2. Γνώσεις - Στάσεις - Δεξιότητες στο πλαίσιο ενός επιμορφωτικού προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Γνώσεις

Σε ένα πρόγραμμα επιμορφωτικό για την ΕΑΔ οι εκπαιδευτές που το σχεδιάζουν οφείλουν να συμπεριλάβουν ένα κομμάτι εκπαίδευσης που σχετίζεται με την ανάπτυξη σχετικών γνώσεων με τα ΑΔ. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι είναι απαραίτητο σε πρώτο επίπεδο να ενημερωθούν σχετικά με το ποια είναι τα επίσημα κείμενα για τα ΑΔ και ποια δικαιώματα περιλαμβάνονται σε αυτά. Επίσης, είναι θετικό να γνωρίζουν ότι σε κάθε άτομο τα ΑΔ είναι «έμφυτα», οικουμενικά, αναφαίρετα και αδιαίρετα. Επιπρόσθετα, καλό θα ήταν να γνωρίζουν τις αρχές των ΑΔ (π.χ. συμμετοχή, ισότητα, μη διάκριση, ανεκτικότητα, σεβασμός, δημοκρατία, ελευθερία, λογοδοσία, πολυπολιτισμικότητα), τα ιστορικά γεγονότα, που συνέβησαν σε εθνικό ή παγκόσμιο επίπεδο και σχετίζονται με σημαντικές παραβιάσεις των ΑΔ, καθώς και τα άτομα ή τις κοινωνικές ομάδες που συνέβαλαν στη διατήρηση και υπεράσπιση των ΑΔ. Τέλος, απαραίτητο κρίνεται να γνωρίζουν σε ποιους φορείς μπορούν να απευθύνονται για να εκφράσουν παράπονα ή να κάνουν κάποια καταγγελία που αφορά παραβίαση των ΑΔ στο χώρο τους.

Στάσεις

Σε επίπεδο στάσεων μετά το πέρας του επιμορφωτικού προγράμματος οι εκπαιδευόμενοι θετικό θα ήταν να έχουν αναπτύξει τις ακόλουθες: επίδειξη σεβασμού για τον εαυτό τους και για τους άλλους, ένα σεβασμό που βασίζεται στην αξιοπρέπεια όλων των ατόμων και των ΑΔ, παροχή φροντίδας-συμπάθειας σε όσους υφίστανται παραβιάσεις ΑΔ (ιδιαίτερα αν ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες), έκφραση ενδιαφέροντος να εργαστούν από κοινού με άλλους για την προώθηση των ΑΔ εντός και πέρα από το οικείο περιβάλλον τους, δέσμευση προσωπική και επαγγελματική για την οικοδόμηση μιας κουλτούρας των ΑΔ, δέσμευση για τη διατήρηση και προστασία των ΑΔ, ώστε να μη λειτουργεί ο εκπαιδευόμενος ως θεατής, όταν παραβιάζονται.

Δεξιότητες

Μετά την παρακολούθηση ενός επιμορφωτικού προγράμματος για τα ΑΔ εποικοδομητικό θα ήταν οι εκπαιδευόμενοι να διακρίνονται από τις ακόλουθες δεξιότητες: εντοπισμό σημαντικών θεμάτων που αφορούν στα ΑΔ και σχετίζονται με βασικούς τομείς της ζωής (π.χ. σχολεία, οικογένεια, κοινότητα, επαγγελματικές και προσωπικές σχέσεις), αναγνώριση παραβιάσεων των ΑΔ, συμπεριλαμβανομένων των αιτίων και των συνεπειών τους, αναγνώριση κοινωνικών και προσωπικών ωφελημάτων που απορρέουν από τα ΑΔ, εντοπισμό πληροφοριών και πηγών για τα ΑΔ, ενεργό συμμετοχή σε συζητήσεις και αντιπαραθέσεις σχετικά με τα ΑΔ, χρήση του πλαισίου των προτύπων των ΑΔ για την επίλυση διαπροσωπικών συγκρούσεων, εφαρμογή των γνώσεων που κατέχουν για τα ΑΔ σε καταστάσεις άρνησης εφαρμογής αυτών, δράση για την προώθηση των ΑΔ στο δημόσιο τομέα, διεξαγωγή δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης τού κοινού, οργάνωση ή συμμετοχή σε εκστρατείες που απευθύνονται σε όσους στερούνται τις ελευθερίες και τα δικαιώματά τους. Τα προαναφερόμενα μπορούν να λάβουν χώρα τόσο σε προσωπικό, όσο και επαγγελματικό επίπεδο.

Το ερώτημα που προκύπτει εδώ είναι το ακόλουθο: πώς μπορούν να επιτευχθούν όσα προηγήθηκαν και προτείνονται από έγκριτους θεωρητικούς της ΕΑΔ σε επίπεδο γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων (Tibbitts et all, 2010); Μπορούν να επιτευχθούν αν η μεθοδολογία του προγράμματος στηρίζεται σε καθημερινές και βιωμένες εμπειρίες των εκπαιδευόμενων (Print, Ugarte, Naval & Mihr, 2008).

3. Μοντέλα Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Για την επίτευξη των στόχων της ΕΑΔ έχουν προταθεί ποικίλα μοντέλα. Στο παρόν πόνημα θα παρουσιάσουμε δύο ευρέως αποδεκτά από την επιστημονική κοινότητα.

Μοντέλο «γνωστικής πυραμίδας»

Το πρώτο είναι αυτό της «γνωστικής πυραμίδας», το οποίο είναι ένα εκπαιδευτικό μοντέλο για την εφαρμογή της ΕΑΔ, στη βάση της οποίας βρίσκεται το γνωστικό επίπεδο, στη μέση το επίπεδο της συνειδητοποίησης-ευαισθητοποίησης και στην κορυφή το επίπεδο της ενεργοποίησης-μετασχηματισμού (Tibbitts, 2002).

Στο πρώτο επίπεδο παρέχονται γνώσεις και πληροφορίες για τις κυριότερες ιστορικές στιγμές στην εξέλιξη των ΑΔ. Στο δεύτερο επίπεδο επιδιώκεται η ανάπτυξη της ευθύνης απέναντι στις παραβιάσεις των ΑΔ, ύστερα από μια διαδικασία συνειδητοποίησης μέσα από προσωπικά συναισθήματα που νοιώθει κάποιος, όταν έρχεται αντιμέτωπος με εμπειρίες ή ιστορίες που προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και καταπατούν κάθε είδος δικαιοσύνης. Στο τρίτο επίπεδο τα άτομα δεν αναφέρουν μόνο τις καταπατήσεις και τις παραβιάσεις που βιώνουν τα ίδια ή τα άτομα άλλων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αλλά

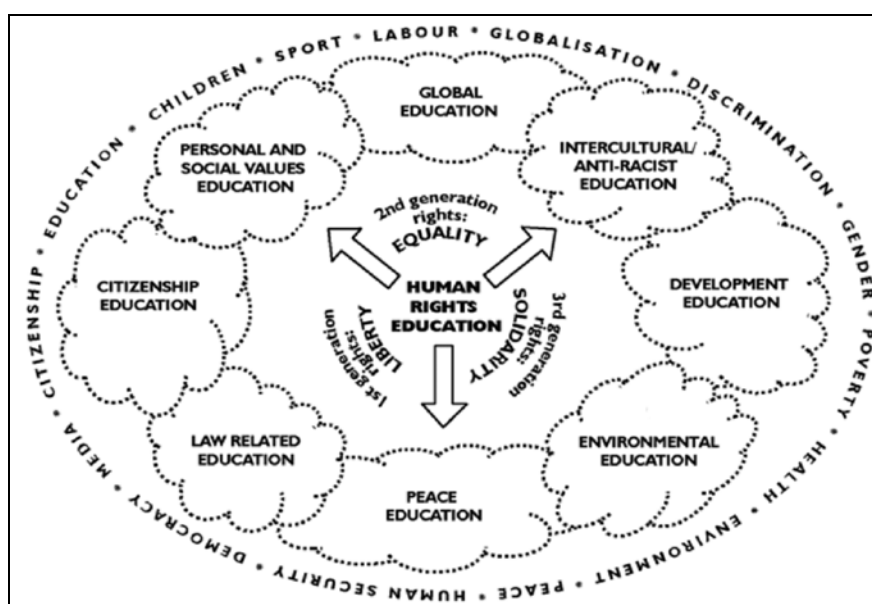
κινητοποιούνται δραστήρια τόσο σε προσωπικό, όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο ώστε να προωθήσουν τα ΑΔ στην πράξη (Tibbitts, 2002).

Σχήμα 1: Η «γνωστική πυραμίδα». Πηγή: Tibbitts, 2002.

Μοντέλο Συμβουλίου της Ευρώπης

Το δεύτερο είναι το Μοντέλο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το Συμβούλιο της Ευρώπης – Council of Europe (2002:27) στο εγχειρίδιο «Compass: A manual on human rights education with young people» παρουσιάζει το ακόλουθο σχήμα:

Σχήμα 2: Τύποι της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Πηγή: Council of Europe, 2002:27.

Παρατηρούμε ότι στον πυρήνα του βρίσκονται οι τρεις γενιές των ΑΔ¹. Στο περίγραμμα του

¹ Πρώτης γενιάς δικαιώματα: Ελευθερία, Δεύτερης γενιάς δικαιώματα: Ισότητα, Τρίτης γενιάς δικαιώματα: Αλληλεγγύη.

περιέχονται 16 θέματα² σχετικά με τα ΑΔ, τα οποία διαπραγματεύονται μέσω 10 ειδών εκπαίδευσης³, που το ένα επικαλύπτει το άλλο με τρόπο δημιουργικό και εποικοδομητικό.

4. Επτά βήματα για να ξεκινήσω ένα πρόγραμμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην τάξη μου σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία⁴

Παρόλη την επιμόρφωση που μπορεί να έχει λάβει κάποιος εκπαιδευτικός πάνω στην ΕΑΔ, μπορεί να μην αισθάνεται έτοιμος να ξεκινήσει να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα για τα ΑΔ στην τάξη του. Παρακάτω παρουσιάζεται με περιγραμματικό τρόπο πως μπορεί να ξεκινήσει ένα σχετικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης:

1. Οργάνωση της τάξης

- Οργανώνουμε τον τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας, ώστε να υπάρχει κλίμα σεβασμού από όλους για όλους.
- Στοχεύουμε περισσότερο στην ανάπτυξη στάσεων και δεξιοτήτων, στην υιοθέτηση αξιών και προτύπων σεβασμού και συνεργασίας και λιγότερο σε γνωστικούς στόχους.

2. Ανάπτυξη εμπιστοσύνης και σεβασμού

- Διασφαλίζουμε ένα κλίμα εμπιστοσύνης.
- Εμπιστοσύνη στο ότι ανήκω στη σχολική μου ομάδα, μοιράζομαι κοινά πράγματα, σέβομαι και σέβονται την προσωπικότητά τους / μου.

3. Η εμπειρία της ανθρώπινης ζεστασιάς

Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα εκείνες τις αξίες, γνώσεις ή δεξιότητες που έχουν γνωρίσει μέσω μιας έντονης και ζεστής επικοινωνίας και μέσω τρυφερών και ασφαλών σχέσεων. Γνώσεις που έχουν συνδεθεί με συναισθήματα είναι εμπειρίες με βέβαιο αποτέλεσμα.

4. Η κοινωνική δικαιοσύνη στην τάξη

- Η δημοκρατική λειτουργία στην τάξη εξαρτάται από τις αντιλήψεις και τις δεξιότητες που έχουν αναπτύξει τα παιδιά ως προς: τη συνεργασία, τη λήψη αποφάσεων, την αντιπαράθεση απόψεων, το σεβασμό της άλλης γνώμης και των συλλογικών αποφάσεων.
- Χωρίς την εξασφάλιση κοινής αντίληψης ως προς τη δημοκρατική λειτουργία, το

²Εκπαίδευση, Παιδιά, Αθλήματα, Εργασία, Παγκοσμιοποίηση, Διακρίσεις, Φύλο, Φτώχεια, Υγεία, Περιβάλλον, Ειρήνη, Ανθρώπινη Ασφάλεια, Δημοκρατία, ΜΜΕ και Πολιτειότητα.

³Παγκόσμια Εκπαίδευση, Διαπολιτισμική/ Αντιρατσιστική Εκπαίδευση, Αναπτυξιακή Εκπαίδευση, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Εκπαίδευση για την Ειρήνη, Εκπαίδευση σχετική με τον νόμο, Εκπαίδευση για την Πολιτειότητα και Εκπαίδευση για τις Προσωπικές και Κοινωνικές Αξίες.

⁴ <http://www.amnesty.org.gr/how-to-start-a-training-program-for-human-rights-in-my-class>

πρόγραμμα ΕΑΔ κινδυνεύει να αναλωθεί σε ανταγωνιστικές τάσεις, αντιπαράθεσεις και συγκρούσεις μεταξύ των μαθητών.

5. Οι επιθετικοί προσδιορισμοί

Όταν χαρακτηρίζουμε ένα άτομο θετικό είναι να χρησιμοποιούμε επιθετικούς προσδιορισμούς που εστιάζουν στα ακόλουθα ζητήματα:

- σεβασμού της ατομικότητας
- ευγένειας,
- αποδόμησης προκαταλήψεων ως προς κάποια χαρακτηριστικά (ατομικά-πολιτιστικά-κοινωνικά).

6. Αξιοποίηση των καθημερινών προβλημάτων της τάξης

Ως εκπαιδευτικοί:

- Προσδιορίστε και αναγνωρίστε το πρόβλημα. Διακόψτε οποιαδήποτε σωματική ή λεκτική αντιπαράθεση και ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν όλα μαζί τη συμπεριφορά τους.
- Ζητήστε να σας περιγράψουν τι έγινε. Ζητήστε από τα εμπλεκόμενα παιδιά και τους μάρτυρες του περιστατικού να σας μιλήσουν για να γεγονότα. Δώστε το λόγο σε όλους χωρίς να τους διακόπτετε. Μια θετική ενίσχυση, όπως το να ακουμπήσετε το χέρι σας στον ώμο ή να αγκαλιάσετε ένα παιδί, βοηθά στην απάλυνση των συναισθημάτων θυμού ή ενοχής. Αλλά το σημαντικό σε αυτή τη φάση είναι να παραμείνετε ουδέτεροι.
- Εξερευνήστε μια σειρά από λύσεις. Ζητήστε από τους άμεσα εμπλεκόμενους να σας πουν πώς μπορεί να λυθεί το πρόβλημα.
- Αιτιολογήστε τις λύσεις. Επισημάνετε ότι υπάρχουν πολλές δίκαιες λύσεις. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν τις σωματικές και συναισθηματικές συνέπειες των λύσεων αυτών και θυμίστε τους παλαιότερες παρόμοιες εμπειρίες.
- Συμφωνείτε για τα βήματα που θα ακολουθήσετε προς τη λύση που θα επιλέξετε κατόπιν αμοιβαίας συμφωνίας.
- Εφαρμόστε μέχρι τέλους αυτό στο οποίο συμφώνησαν όλοι μαζί.

7. Αποφασιστική αντιμετώπιση συμπεριφορών διάκρισης

- Επικρίνουμε τη ρατσιστική συμπεριφορά και καθιστούμε σαφές ότι τέτοιες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές.
- Παρέχουμε σαφή υποστήριξη στο παιδί που δέχτηκε προσβολή, χωρίς να κριτικάρεται ο θυμός, ο φόβος ή η σύγχυση που μπορεί να εκφράζει.
- Αντιμετωπίζουμε με αυστηρότητα, αλλά υποστηρικτική στάση το παιδί που εκδήλωσε τη ρατσιστική συμπεριφορά.

Βασικά-αρχικά και ενδεικτικά **θέματα** που μπορούν να διαπραγματευτούν οι εκπαιδευτικοί σε επίπεδο προσχολικής εκπαίδευσης είναι:

- Ο εαυτός μου

- Η οικογένεια μου
- Το σχολείο μου
- Η κοινότητά μου – η γειτονιά μου.

Μέσω των θεμάτων αυτών τα παιδιά αναπτύσσουν βασικές **ικανότητες** για τα ΑΔ που σχετίζονται με τη(ν)/το:

16

- Ενσυναίσθηση
- Επικοινωνία
- Συνεργασία
- Επίλυση συγκρούσεων
- Σεβασμό & υπευθυνότητα

Επιπρόσθετα, **καταστάσεις** που μπορούν να οδηγήσουν σε προβληματισμό για τα ΑΔ σε μια τάξη νηπιαγωγείου είναι ο/η:

- Ρατσισμός
- Διαφορά των δύο φύλων
- Αδικία
- Συναισθηματική και σωματική βλάβη των ανθρώπων
- Παιδική εργασία

Ως **εκπαιδευτικές αρχές** και **επίσημα κείμενα** είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν σε μια προσχολικής εκπαίδευσης τάξη:

- Οι σχολικοί κανόνες
- Οι οικογενειακές αρχές
- Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Στο σημείο αυτό άξιο αναφοράς είναι ότι τα προαναφερόμενα οφείλουν να είναι προσαρμοσμένα στο ηλικιακό-αναπτυξιακό επίπεδο όλων των παιδιών σεβόμενοι τόσο τις πιθανές διαφορετικές ικανότητες και ανάγκες που μπορεί να έχουν όσο και το πολιτισμικό και γλωσσικό τους πλαίσιο.

Ειδικότερα, για την επίτευξη των παραπάνω οφείλουν τα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης να διακρίνονται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά, δηλαδή, να είναι:

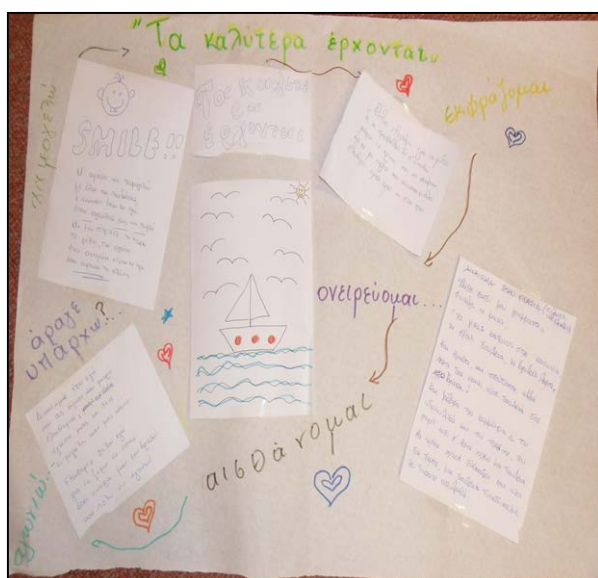
- παιδοκεντρικά,
- ευέλικτα, ποιοτικά, προσεκτικά σχεδιασμένα με σαφείς και ρεαλιστικούς στόχους και σκοπούς,
- ενδιαφέροντα και κατανοητά,
- να αναγνωρίζουν την ατομικότητα και να ανταποκρίνονται στις διαφοροποιημένες ανάγκες κάθε παιδιού λειτουργώντας υποστηρικτικά και αντισταθμιστικά,
- να αναγνωρίζουν τη διαφορετικότητα,
- να σέβονται και να προωθούν τις βιωμένες εμπειρίες των παιδιών,
- να προωθούν την ανάπτυξη της ενεργητικής μάθησης, την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας μέσω της εξερεύνησης, του παιχνιδιού,

της συζήτησης, του διαλόγου, του προβληματισμού και κατάλληλων στρατηγικών που δίνουν χρόνο στο παιδί να σκεφτεί για να δράσει,

- να συμβάλλουν στη δημιουργία κλίματος ασφαλείας και συναισθηματικής ισορροπίας,
- να προάγουν εποικοδομητικούς δεσμούς συνεργασίας και σύνδεσης, τόσο μεταξύ των παιδιών και του παιδαγωγού, όσο και με τις οικογένειες και το κοινωνικό περιβάλλον των μαθητών,
- να συντελούν στην προώθηση και διεύρυνση θετικών εμπειριών για όλα τα παιδιά ανεξάρτητα του κοινωνικού-οικονομικού-πολιτιστικού πλαισίου από το οποίο προέρχονται ή στο οποίο διαβιώνουν,
- να προτείνουν πολλαπλούς τρόπους αξιολόγησης των ικανοτήτων και του ρυθμού μάθησης των παιδιών λαμβάνοντας υπόψη ότι μπορεί να προέρχονται από διαφοροποιημένα γλωσσικά, πολιτιστικά και οικογενειακά περιβάλλοντα (Curtis, 2002; Κιτσαράς, 2004; Meyer, 2001; Ντολιοπούλου, 2000;2004; Οικονομίδης, 2009; Perry, 2004; Rodd, 1996).

Δεύτερο Μέρος

19

Α΄ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Διδακτικές ενότητες	Περιεχόμενο ενότητων	Διδακτικές ώρες
1 ^η Ενότητα Εναρκτήρια συνάντηση	Σπάσιμο πάγου- αλληλογνωριμία, ενεργοποίηση ενδιαφέροντος, παρουσίαση του περιεχομένου τού προγράμματος, δημιουργία εκπαιδευτικού συμβολαίου (προσδοκίες, φόβοι, αναμενόμενα αποτελέσματα κ.τ.λ)	60 λεπτά
2 ^η Ενότητα	Δραστηριότητα «Σκέφτομαι τα Ανθρώπινα Δικαιώματά μου»	45 λεπτά
	Διάλειμμα	20 λεπτά
3 ^η Ενότητα	«Γνωριμία» με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα προβολή video	10 λεπτά
4 ^η Ενότητα	Ορισμός της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα – Τύποι της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης- Βασικά χαρακτηριστικά ενός προγράμματος προσχολικής εκπαίδευσης που βασίζεται στις αρχές της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Κλείσιμο	30 λεπτά

1η Ενότητα: Γνωριμία των εκπαιδευτικών μεταξύ τους, δημιουργία ομάδων εργασίας και συμβολαίου

Συζήτηση: Η πρώτη γνωριμία των συμμετεχόντων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μετέπειτα πορεία της ομάδας. Έτσι, σύμφωνα με το πρόγραμμα της Μείζονος Επιμόρφωσης και τις οδηγίες του σχηματισμού των ομάδων από την Μ. Τοδούλου⁵, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί έγραψαν σε ένα χαρτί μια λέξη που είχε σχέση με τα ΑΔ. Στη συνέχεια αφού σηκώθηκαν, έψαξαν να βρουν με ποια άλλη λέξη μπορούν να ταιριάξουν και σχημάτισαν δυάδες, όπου, αφού κάθισαν αντικριστά, με τις δύο λέξεις δημιούργησαν μια πρόταση σχετική με τα δικαιώματα. Έπειτα σηκώθηκαν και βρήκαν με ποια δυάδα ταιριάξουν, ώστε να σχηματίσουν ομάδες των τεσσάρων ατόμων. Οι ομάδες αυτές διατηρήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του σεμιναρίου.

Σε αυτές τις ομάδες, αφού γνωρίστηκαν μεταξύ τους, συζήτησαν τι περίμεναν από το σεμινάριο και το κατέγραψαν. Επίσης βρήκαν όνομα για την ομάδα τους. Τέλος, παρουσίασαν στην ολομέλεια τις εργασίες τους και η συντονίστρια έκλεισε την ολομέλεια συνδέοντας τα ονόματα των ομάδων.

⁵ Η Μίνα Πολέμη-Τοδούλου, Ph.D, C.G.P., είναι Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια, ειδική σε θέματα ομάδας και οικογένειας, μέλος της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής του Αθηναϊκού Κέντρου Μελέτης του Ανθρώπου (Α.Κ.Μ.Α.) και Πρόεδρος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Εταιρειών Συστημικής και Οικογενειακής Θεραπείας (ΕΘΟΣ).

Στο Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης (<http://www.epimorfosi.edu.gr/>) ήταν μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής και Συντονίστρια των Εμπειρογνομόνων για τις σχέσεις και την ομάδα στην σχολική κοινότητα.

2η Ενότητα: Σκέφτομαι τα Ανθρώπινα Δικαιώματά μου

Στόχος: Να αναρωτηθούν και να εξερευνήσουν οι συμμετέχοντες τα ΑΔ τους.

Χρονική διάρκεια: 45 λεπτά.

Υλικά: χαρτόνια, χαρτί Α4, κόλλες, μαρκαδόροι, μολύβια, στυλό.

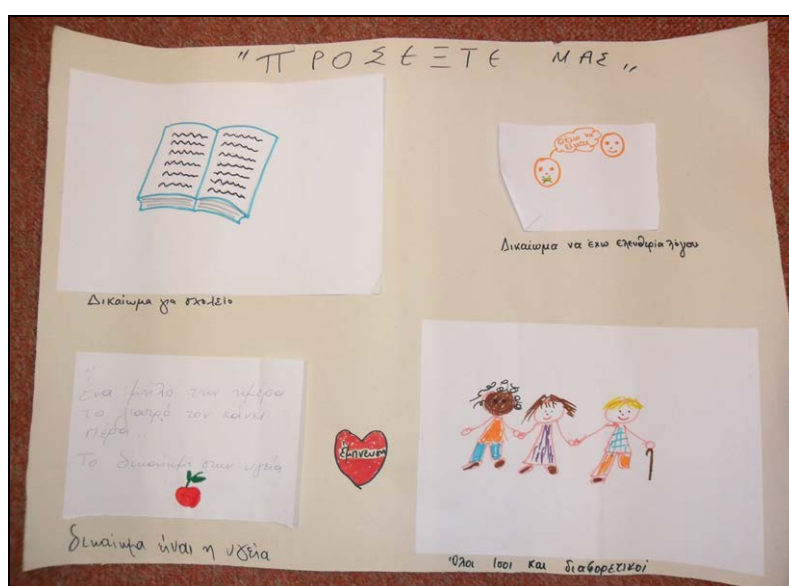

Στάδια δραστηριότητας:

1. Η δραστηριότητα αυτή υλοποιείται σε ομάδες (**1^η φάση: Απίθανες, Νεράιδες, Ελεύθερες, Περιστερία, Έμπνευση/ 2^η φάση: Μελισσούλες, Απροσάρμοστες, Τα καλύτερα έρχονται, Το χαμόγελο, Χιονονιφάδες**).
2. Ζητάμε από τους εκπαιδευτικούς να γράψουν, να απεικονίσουν, να σχεδιάσουν, να ζωγραφίσουν, να εκφράσουν ο καθένας χωριστά, όπως θέλει, σε ένα χαρτί Α4 κάποιο ΑΔ.
3. Έπειτα ο καθένας κολλά το χαρτί του πάνω στο χαρτόνι της ομάδας του. Έτσι, δημιουργείται μια ομαδική αφίσα.
4. Στη συνέχεια όλοι μαζί συμπληρώνουν πάνω στο χαρτόνι τη φράση: «Ανθρώπινα δικαιώματα είναι:» και καταγράφουν τα ΑΔ που έχουν απεικονίσει. Με τον τρόπο αυτό φτιάχνεται μια λίστα από ΑΔ.
5. Έπειτα ζητάμε από τις ομάδες να δώσουν στην αφίσα τους ένα τίτλο.
6. Κάθε ομάδα παρουσιάζει την αφίσα της και το όνομα της στην ολομέλεια.
7. Καταρτίζεται από την εκπαιδευτριά μια λίστα με τα ΑΔ που κατέγραψαν οι ομάδες και κλείνει τις εργασίες συνδέοντας τις ομάδες και όσα δημιούργησαν.

Συζήτηση: Η δραστηριότητα αυτή αποτελεί ένα πολύ καλό έναυσμα, ώστε οι συμμετέχοντες να ενθαρρυνθούν να παρουσιάσουν με ποικίλους τρόπους κάποιο ΑΔ. Συνάμα, τους βοηθά να αποκτήσουν αβίαστα γνώση για τα ΑΔ με τρόπο ευχάριστο και ως αποτέλεσμα της ενεργούς συμμετοχής όλων. Παράλληλα, η δραστηριότητα αυτή αποτελεί το σκαλοπάτι για την 3^η ενότητα που ακολουθεί και είναι η παρουσίαση ενός βίντεο για τα ΑΔ. Στην αρχή του βίντεο ρωτιούνται διάφοροι άνθρωποι να απαντήσουν στο: τι είναι τα ΑΔ. Παρατηρείται κάποια δυσκολία και αμηχανία στο να απαντήσουν. Η δυσκολία αυτή πιθανόν να ταιριάζει και με αυτή των συμμετεχόντων όταν κλήθηκαν στο δεύτερο στάδιο της δραστηριότητας να «εκφράσουν» με τον προσωπικό τους τρόπο κάποιο ΑΔ.

3^η Ενότητα: «Γνωριμία» με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Στόχοι: Να μάθουν οι συμμετέχοντες τι είναι τα ΑΔ.

Να ενημερωθούν για τους πιο σημαντικούς σταθμούς των ΑΔ.

Να προβληματιστούν για τη σημερινή κατάσταση των ΑΔ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Χρονική διάρκεια: 10 λεπτά (παρουσίαση βίντεο)

Υλικά: video: **Η ιστορία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

Παρουσίαση Βίντεο⁶:

Οι συμμετέχοντες παρακολουθούν την προβολή ενός video με τίτλο: **«Η ιστορία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων»⁷**. Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό φιλμ που παρουσιάζει με συντομία τους σημαντικούς σταθμούς στην ιστορία των ΑΔ. Είναι ιδιαίτερα κατάλληλο για μαθητές, φοιτητές και ενήλικες.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ;

Ενώ μερικά λεξικά τα ορίζουν ως «προνόμιο», όταν ο όρος χρησιμοποιείται με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μιλάμε για κάτι πιο θεμελιώδες.

Όλοι οι άνθρωποι έχουν ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα - απλά και μόνο επειδή είναι ανθρώπινα όντα. Αυτά, τα λεγόμενα «Ανθρώπινα Δικαιώματα» δεν είναι απλά προνόμια, που μπορούν να αφαιρεθούν εξαιτίας της ιδιοτροπίας κάποιου άλλου.

Αυτά τα δικαιώματα υπάρχουν για να σε προστατέψουν από ανθρώπους που ίσως να θέλουν να σου κάνουν κακό ή να σε πληγώσουν. Υπάρχουν επίσης για να μας βοηθήσουν να ζούμε σε μια ατμόσφαιρα φιλικότητας... να ζούμε ειρηνικά.

⁶ Τα στοιχεία που παρατίθενται είναι ακριβώς όπως αναφέρονται στην περιγραφή του βίντεο. Για το λόγο αυτό δεν έχει αλλάξει και η μορφοποίηση/στοίχιση του κειμένου και δεν έχει προστεθεί καμία βιβλιογραφική αναφορά εκ μέρους των συγγραφέων.

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=Stjg0-ZcNEY>

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Αρχικά, οι άνθρωποι είχαν δικαιώματα απλώς και μόνο επειδή αποτελούσαν μέλη μιας ομάδας, όπως η οικογένεια. Έπειτα το 539 π.Χ., ο Κύρος ο Μέγας, αφού κατέκτησε τη Βαβυλώνα, εντελώς αναπάντεχα ελευθέρωσε όλους τους σκλάβους, έτσι ώστε να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Ακόμα, διακήρυξε ότι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν τη δική τους θρησκεία.

Ο Κύλινδρος του Κύρου, μια πήλινη πινακίδα που περιέχει αυτές τις εξαγγελίες, θεωρείται η πρώτη διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ιστορία.

Η ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γρήγορα εξαπλώθηκε στην Ινδία, στην Ελλάδα και τελικά, στη Ρώμη. Οι πιο σημαντικές εξελίξεις από τότε περιέλαβαν:

1215: Τη Μάγκνα Χάρτα - η οποία καθιέρωσε νέα δικαιώματα και κατέστησε το βασιλιά υποτελή στο νόμο.

1628: Η Αίτηση για Δικαιοσύνη - κείμενο το οποίο προέβλεπε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του λαού.

1776: Η Διακήρυξη Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών - η οποία διακήρυξε το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και στην επιδίωξη της ευτυχίας.

1789: Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, -έγγραφο της Γαλλίας που καθιέρωσε το ότι όλοι οι πολίτες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.

1948: Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁸ - το πρώτο καταστατικό που δηλώνει επίσημα τα τριάντα δικαιώματα που έχει κάθε ανθρώπινο ον. Πηγή: <http://gr.youthforhumanrights.org>

Συζήτηση: Η παρουσίαση του βίντεο αποτέλεσε αφορμή για μια εκτενή συζήτηση πάνω στο θέμα των ΑΔ και στο πως μπορούν αυτά να εισαχθούν στο επίσημο πρόγραμμα της προσχολικής εκπαίδευσης. Επίσης, συζητήθηκε το αν οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι μπορούν να διακρίνουν καταπάτηση των ΑΔ και των Δικαιωμάτων του Παιδιού μέσα στο σχολείο.

⁸ Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παρατίθεται στο παράρτημα.

4^η Ενότητα: Βασικά χαρακτηριστικά ενός προγράμματος προσχολικής εκπαίδευσης που βασίζεται στις αρχές της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Στόχοι: Να μάθουν οι συμμετέχοντες τι είναι η ΕΑΔ.

Να γνωρίσουν τους τύπους της ΕΑΔ σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Να ενημερωθούν για τα βασικά χαρακτηριστικά ενός προγράμματος προσχολικής εκπαίδευσης που βασίζεται στις αρχές της ΕΑΔ.

Χρονική διάρκεια: 30 λεπτά.

Στάδια δραστηριότητας:

Στους συμμετέχοντες παρουσιάζονται με τη μορφή εμπλουτισμένης εισηγήσεως και ερωταποκρίσεων τρεις παρουσιάσεις ολιγόλεπτες. Η κάθε μια αναφέρεται στους στόχους που μόλις παρατέθηκαν. Το περιεχόμενο των παρουσιάσεων αυτών αναφέρθηκε εκτενώς στο θεωρητικό κομμάτι του πονήματος αυτού.

Αναστοχασμός:

Με το πέρας της πρώτης συνάντησης ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες το εξής: «*Εντοπίστε, παρατηρήστε και καταγράψτε κάποια γεγονότα-φαινόμενα παραβίασης ΑΔ που έχουν λάβει χώρα στη σχολική σας μονάδα ή γύρω σας και αναφέρετε την εξέλιξη και αντιμετώπισή τους. Αναφέρετε αν υλοποιήθηκαν κάποιες συγκεκριμένες παιδαγωγικές δραστηριότητες*».

Οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να στοχαστούν πάνω σε αυτό το ζήτημα ως τη δεύτερη συνάντηση.

Β' ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Διδακτικές ενότητες	Περιεχόμενο ενότητων	Διδακτικές ώρες
1 ^η Ενότητα Σύνδεση με τα προηγούμενα	Ρωτούμε τις εκπαιδευόμενες αν εντόπισαν, παρατήρησαν, κατέγραψαν κάποια γεγονότα-φαινόμενα παραβίασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γύρω τους (Τα σημειώνουμε και κάνουμε μια λίστα) Και αν έχουν κάνει κάποιες δράσεις-δραστηριότητες στο σχολείο τους με ανάλογο περιεχόμενο (Τις σημειώνουμε και κάνουμε μια λίστα)	15 λεπτά
2 ^η Ενότητα	Δραστηριότητα: «Δεν είναι μόνο αριθμοί»	45 λεπτά
Διάλειμμα		20 λεπτά
3 ^η Ενότητα	❖ 7 βήματα για να ξεκινήσω ένα πρόγραμμα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (συνοπτική παρουσίαση υλικού της Διεθνούς Αμνηστίας)⁹ ❖ Δραστηριότητα: «Άραγε τι ταμπέλα έχω»; ❖ Παρουσίαση παιδαγωγικών ηλεκτρονικών διευθύνσεων σχετικών με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα¹⁰	70 λεπτά

⁹ Δείτε στο θεωρητικό κομμάτι τα συγκεκριμένα βήματα.

¹⁰ Παρατίθενται στη Βιβλιογραφία.

1^η Ενότητα: Παρουσίαση των ευρημάτων των εκπαιδευτικών

Συζήτηση: Στην ενότητα αυτή οι εκπαιδευτικοί παρουσίασαν κάποια γεγονότα-φαινόμενα παραβίασης ΑΔ που έχουν λάβει χώρα στη σχολική τους μονάδα ή γύρω τους, τα οποία εντόπισαν, παρατήρησαν και κατέγραψαν. Ανέφεραν δικαιώματα στέγης, τροφής, παραβίαση δικών τους δικαιωμάτων μέσα στην οικογένεια, αλλά και δικαιώματα που οι ίδιοι παραβιάζουν μέσα στην οικογένεια και στο σχολείο. Τέλος ανέφεραν την εξέλιξη και αντιμετώπισή τους, καθώς και αν υλοποιήθηκαν κάποιες συγκεκριμένες παιδαγωγικές δραστηριότητες στο χώρο του σχολείου.

2^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο «Δεν είναι μόνο αριθμοί»

Στόχοι: Να δείξουν οι συμμετέχοντες κατανόηση για την κατάσταση των μεταναστών, των προσφύγων και όσων αιτούνται άσυλο, σκεπτόμενοι τους εαυτούς τους σε παρόμοιες συνθήκες.

Να σκεφτούν κριτικά για την επεξεργασία αντιλήψεων που σχετίζονται με ρατσιστικά, φυλετικά ή εθνικά στερεότυπα.

Χρονική διάρκεια: 45- 60 λεπτά.

Υλικά: Εκπαιδευτικό υλικό του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες «Δεν είναι μόνο αριθμοί»¹¹. Εκπαιδευτικό υλικό για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ευρώπη.

Στάδια δραστηριότητας:

1. Στη σελίδα 22 του συγκεκριμένου υλικού υπάρχουν 6 φωτογραφίες. Τις φωτογραφίες, αυτές οι εκπαιδευτριες τις είχαν εκτυπώσει έγχρωμες σε μέγεθος Α4.
2. Η κάθε ομάδα επιλέγει τυχαία μια φωτογραφία, χωρίς να τις βλέπει, γιατί είναι γυρισμένες ανάποδα.
3. Όταν η κάθε ομάδα πάρει από μια φωτογραφία ζητείται να δημιουργήσουν μια ιστορία για τη φωτογραφία αυτή. Στη συνέχεια την παρουσιάζουν στην ολομέλεια.
4. Κάθε φορά που παρουσιάζεται μια ιστορία, ένα άτομο που δεν ανήκει στην ομάδα, παίζει το ρόλο του καταπατητή των ΑΔ και συγκρούεται με το άτομο που κάνει την παρουσίαση. Το άτομο-καταπατητή τον επιλέγει η κάθε ομάδα.

¹¹ <http://www.unhcr.org/numbers-toolkit/Manuals/NJN-FINAL-EL.pdf>.

Συζήτηση:

30

Η συζήτηση επικεντρώνεται στο συμπέρασμα ότι ο σεβασμός σε κάθε ανθρώπινη προσωπικότητα είναι αδιαπραγμάτευτος σε όποιες συνθήκες κι αν βρίσκεται κάποιος. Συνάμα, η απόλαυση των ΑΔ δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε λίγους, ούτε επιτρέπεται η συνεχής καταπάτηση των αδυνάμων από τους ισχυρούς. Είναι και δική μας ευθύνη η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των συνανθρώπων μας.

Συμεών Σαββίδης (1859-1927): «Γύρω-γύρω όλοι»

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Α. «Οι γονείς έχουν δικαίωμα εργασίας. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη σίτιση»

Ομάδα: «Περιστερία»

31

Οι γονείς άνεργοι, το ψυγείο άδειο σε καθημερινή βάση.

- Πεινάω (ανοίγει το ψυγείο)
- Τίποτα δεν έχει πάλι άδειο
- Το βράδυ που θα γυρίσει ο μπαμπάς μπορεί να φέρει φαγητό...
- Μα αφού ο μπαμπάς δεν έχει δουλειά, τον έδιωξαν
- Και η μαμά δε καθαρίζει πια σπίτια
- Το επίδομα του ΟΑΕΔ τελείωσε

Β. «Άδειο Ψυγείο»

Ομάδα: «Οι Μελισσούλες»

-Για σας. Με λένε Αρτέμη. Είμαι 17 χρονών πηγαίνω Γ' λυκείου. Είμαι μέλος μιας εξαμελούς οικογένειας.

Η ιστορία μου μπορεί να αγγίζει πολλούς από εσάς. Ο μπαμπάς και η μαμά δούλευαν στο ίδιο εργοστάσιο της περιοχής. Τα οικονομικά μας ήταν αξιοπρεπή. Ζούσαμε ευτυχισμένα και δε στερούμασταν βασικά αγαθά. Όταν φτάναμε από το σχολείο το πρώτο που κάναμε ήταν να ανοίγουμε το ψυγείο και να βρίσκουμε ό,τι τραβάει η όρεξη μας.

Κυρίως, όμως, ήταν οι γεμιστές, λαχταριστές σοκολάτες που μας έφερναν οι γονείς. Τις άφηναν κρυφά το βράδυ, όταν εμείς κοιμόμασταν.

Μια μέρα ΟΛΑ άλλαξαν. Το εργοστάσιο πτώχευσε. Οι γονείς έμειναν χωρίς δουλειά. Αν και απελπισμένοι δεν το έδειχναν. Προσπαθούν ακόμα να βρουν δουλειά. Τα φροντιστήρια σταμάτησαν. Αλλά το ψυγείο είχε ακόμα τα βασικά. Για ρούχα και παπούτσια ούτε συζήτηση. Βλέπετε το επίδομα ανεργίας δεν επαρκούσε. Ώσπου τελείωσε και αυτό. Το ψυγείο, συνήθως είναι άδειο.

Κάποιες μέρες το ψυγείο γεμίζει από προσφορές της ενορίας μας. Αλλά οι καρδιές είναι γεμάτες από την Αγάπη και την Ελπίδα για ένα καλύτερο Αύριο.

Γ. «Δεν είναι μόνο Αριθμοί»

Ομάδα: «Νεράιδες»

Σ' ένα σαπιοκάραβο έχουν στοιβαχτεί λαθρομετανάστες που μπορεί να προέρχονται από εμπόλεμη περιοχή και ψάχνουν μια καλύτερη ζωή στην Ελλάδα ή αλλού, αν χρησιμοποιήσουν την Ελλάδα σαν ενδιάμεσο σταθμό. Δεν έχουν κανένα δικαίωμα στην καινούργια χώρα που έρχονται, τα κέντρα υποδοχής δεν τους χωράνε, οι συνθήκες είναι άσχημες.

Οι σύγχρονοι δουλέμποροι τους εκμεταλλεύονται και πολλές φορές χάνεται και η ζωή τους πολύ εύκολα. Κανένα δικαίωμα δεν έχουν, καταπατούνται όλα, μόνο ελπίδα και αγωνία για μια καλύτερη ζωή.

Δ. «Είμαι ο Χαλίλ»

Ομάδα: «Ελεύθερες»

- Είμαι μουσουλμάνος και έρχομαι στην Ελλάδα από το Αφγανιστάν. Έφυγα από κει με ένα δουλεμπορικό λόγω της ανέχειας και της φτώχειας που μαστίζει την οικογένειά μου. Άφησα πίσω μου τη γυναίκα και τα πέντε παιδιά μου ελπίζοντας σ' ένα καλύτερο αύριο.

Δεν έχω χαρτιά, είμαι παράνομος και αναζητώ οποιαδήποτε εργασία, για να επιβιώσω και να επιβιώσει και η οικογένειά μου στο Αφγανιστάν.

Όταν με βλέπουν μου αρνούνται την εργασία και με αντιμετωπίζουν με ρατσισμό.

Δεν έχω στέγη, τροφή και ρουχισμό και όλα μου τα υπάρχοντα είναι αυτή η παλιά βαλίτσα.

Κάνω έκκληση για βοήθεια, γιατί παντού βρίσκω κλειστές πόρτες.

Ε. «Ερωτηματικό»

Ομάδα: «Τα καλύτερα έρχονται»

Η αγάπη που περιμένω δεν έρχεται από πουθενά; Γιατί η χαρά και η ευτυχία έχουν κλείσει την πόρτα τους και μ' έχουν αφήσει απ' έξω;

Άλλη μια μέρα ξημερώνει και με βρίσκει στον έρημο και παγωμένο δρόμο.

Άλλη μια ατελείωτη και κρύα νύχτα έφτασε στο τέλος της.

Ίδιο το χτες με το σήμερα και αδυσώπητα ίδιο με το αύριο.

Έχω ξεχάσει από καιρό πως είναι να ζεις φυσιολογικά. Έχω ξεχάσει την ζεστή αγκαλιά της μάνας και τη θαλπωρή ενός σπιτιού. Πάει καιρός από τότε που η μυρωδιά ενός ζεστού

φαγητού γαργάλησε τα ρουθούνια μου.

Έχουν καιρό να δουν τα μάτια μου και το μυαλό μου ένα χρωματιστό όνειρο. Τα πάντα γύρω μου ένα ίδιο γκρίζο χρώμα.

Γιατί;

Άραγε θα βρεθεί μια αγκαλιά ανοιχτεί και για μένα, για να με κλείσει μέσα της;

Ζ. «Χρειάζομαι βοήθεια»

Ομάδα: «Έμπνευση»

Είμαι ο Τομ, χρειάζομαι βοήθεια. Δεν έχω καμιά στήριξη και είμαι μόνος. Νιώθω εγκατάλειψη και έχω ανάγκη από οικογένεια, την οποία η ζωή μου στέρησε και θα μου εξασφάλιζε στέγη, τροφή και ασφάλεια.

Η. «Βαλίτσα»

Ομάδα: «Οι Χιονονιφάδες»

Ένας κατ' ανάγκη ταξιδιώτης. Ίσως υπό διωγμό ή από άλλη αιτία. Σαφέστατα η προετοιμασία του είναι βιαστική, η βαλίτσα δεν έχει κλείσει. Υπάρχει βιασύνη, αγωνία.

Πιθανόν

- Λαθρεπιβάτης
- Υπό διωγμό (πολιτική ή οικονομική κατάσταση, προβλήματα παραβατικότητας κ.α.)

Αποτέλεσμα: ΦΥΓΗ.

Παραβίαση: Ατομική ελευθερία.

Θ. «Φορτηγό»

1. Ομάδα: «Οι Απροσάρμοστες»

Είναι 6 το πρωί. Είμαστε ήδη 12 ώρες αμίλητοι και ακίνητοι, πεινασμένοι και παγωμένοι στην καρότσα ενός φορτηγού. Η αγωνία μεγάλη για να περάσουμε τα σύνορα. Μόνη μου σκέψη, τα παιδιά μου, πίσω στην πατρίδα. Μια δουλειά ζητώ....

Ξαφνικά σταματάμε. Ο οδηγός φωνάζει: «Ακίνητοι, μπροστά αστυνομία!». Η πόρτα ανοίγει

και τα μάτια μου πονούν από το φως που μπαίνει...

Το όνειρο τελειώνει....

Θα προσπαθήσω ξανά.....

Δικαιώματα: εργασία- δουλειά-οικογένεια-ασφάλεια

2. Ομάδα: «Αλυσίδα»

Ένα φορτηγό/νταλικά γεμάτο λαθρομετανάστες φτάνει στο λιμάνι της Πάτρας, αργά τη νύχτα από τη Βουλγαρία. Ο οδηγός είναι Έλληνας, τους παρέλαβε από τα σύνορα παίρνοντας αρκετά χρήματα απ' τον καθένα με προορισμό το λιμάνι της Ιταλίας. Είναι κρυμμένοι πίσω από μεγάλα κιβώτια σε άθλιες συνθήκες νηστικοί και διψασμένοι ταξιδεύοντας πολλές ώρες, κυνηγώντας το όνειρό τους για ένα καλύτερο αύριο (Δικαίωμα στην εργασία, τη σίτιση).

I. «Αρκούδα»

Ομάδα: «Το χαμόγελο»

Ο Νικόλας είναι μόνο τεσσάρων ετών. Η γαλάζια αρκούδα είναι η μόνιμη παρέα του. Φοβάται τον πολύ κόσμο που τον κοιτάει περίεργα και τις πολλές φωνές τριγύρω του.

Του λείπει πολύ η μαμά του και η αδελφή του. Οι μυρωδιές και οι ήχοι του σπιτιού του. Η φωνή της μαμάς που του τραγουδούσε.

Του λείπουν τα παιχνίδια του. Στο σπίτι αισθανόταν ασφαλής. Γελούσε και κοιμόταν ήσυχος.

Βέβαια, οι κυρίες που ήταν εκεί του μιλούσαν γλυκά και τον φρόντιζαν. Όμως εκείνος δεν καταλάβαινε και πολλά πράγματα. Δεν ήξερε τη γλώσσα. Κοιτούσε συχνά γύρω κ' έψαχνε τη μαμά του. Έλπιζε ότι γρήγορα θα ερχόταν να τον πάρει πάλι μαζί της.

Αλλά δεν ήθελε να γυρίσουν πίσω στο χωριό τους. Εκεί είχε πόλεμο, όπως έλεγε συχνά η μαμά και ο μπαμπάς.

Και για αυτό έφυγαν. Ακόμα θυμάται τη μαμά που έκλαιγε όταν αποχαιρετούσαν το μπαμπά. Ο μπαμπάς είχε υποσχεθεί ότι γρήγορα θα ήταν πάλι όλοι μαζί. Με αυτή την ελπίδα κοιμάται κάθε βράδυ.

3^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο «Άραγε τι ταμπέλα έχω»¹²

Στόχοι: Να συνδέσουν οι συμμετέχοντες στερεότυπα και διακρίσεις που παρατηρούν γύρω τους σε ποικίλα κοινωνικά πλαίσια.

Να προωθούν τα ΑΔ στον εργασιακό, οικογενειακό και κοινωνικό τους χώρο.

Να αναπτύξουν δεξιότητες έκφρασης και επικοινωνίας πάνω σε θέματα ρατσισμού, διακρίσεων και ξενοφοβίας.

Χρονική διάρκεια: 45 λεπτά.

Αριθμός συμμετεχόντων: Απαιτείται ζυγός αριθμός ατόμων.

Υλικά: χαρτονένια καρτελάκια-ταμπελάκια (μπορεί να είναι και αυτοκόλλητα), στυλό, καρφίτσες.

Στάδια δραστηριότητας:

1. Οι εκπαιδευτριες έχουν δημιουργήσει τις καρτέλες-ταμπέλες γράφοντας πάνω τους μόνο έναν ρόλο. Οι ενδεικτικοί ρόλοι (Άστεγος, Τυφλός, Ζητιάνος, Αγράμματος, Ολυμπιονίκης, Χαζός, Μετανάστης, Φυλακισμένος, Ανάπηρος με αμαξίδιο, Φτωχός, Μουσουλμάνος, Ήρωας, Σταρ της τηλεόρασης, Ποδοσφαιριστής, κλπ), μπορούν να προσαρμόζονται κάθε φορά στις ανάγκες της ομάδας και στους διδακτικούς στόχους. Εκτός από ρόλους στις καρτέλες-ταμπέλες μπορεί να

¹² Η δραστηριότητα αυτή είναι προσαρμογή της αντίστοιχης που υπάρχει στο: Πρόγραμμα Ίρις - Καταπολεμώντας τα στερεότυπα και τις διακρίσεις: Δράσεις για τη συμμετοχή, την ένταξη και την εκπαίδευση Μη τυπική εκπαίδευση για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε παιδιά σχολικής ηλικίας ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ:12-14.

αναγράφονται συναισθήματα (Φιλία, Ευτυχία, Κακία, Λύπη, Θλίψη, Χαρά και άλλα), καταστάσεις, ΑΔ, παραβιάσεις αυτών.

2. Χωρίζουμε τους συμμετέχοντες σε δύο ισάριθμες ομάδες. Τους ζητάμε να κάνουν ζευγάρια όντας ο ένας απέναντι από τον άλλον σε απόσταση μισού μέτρου. Προσπαθούμε τα ζευγάρια να βρίσκονται στο χώρο σε τέτοια διάταξη, ώστε να μην ενοχλούνται από τις συνομιλίες των άλλων όταν ξεκινήσει η δραστηριότητα.

3. Στη μια σειρά των συμμετεχόντων κολλάμε ή καρφитσώνουμε τα καρτελάκια-ταμπελάκια χωρίς οι ίδιοι να γνωρίζουν τι αναγράφεται πάνω σε αυτά. Τους ζητάμε να γυρίσουν την πλάτη τους για να δείξουν στο ταίρι τους τι γράφει το καρτελάκι-ταμπελάκι.

4. Το ζευγάρι τους, μέσω περιγραφής με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει το άτομο της ταμπέλας, θα προσπαθήσει να τους δώσει να καταλάβουν ποιος είναι. Προσοχή στο στάδιο αυτό το άτομο που περιγράφει, δεν αποκαλύπτει το περιεχόμενο της ταμπέλας-καρτέλας, ακόμα και αν το άτομο που την έχει στην πλάτη του, το έχει βρει. Η αποκάλυψή του γίνεται στο τελικό στάδιο και στην ολομέλεια.

5. Μετά την περιγραφή δίνουμε τις παρακάτω ερωτήσεις στο άτομο με την ταμπέλα για να τις μελετήσει και να τις απαντήσει συνολικά στην ολομέλεια:

- Πώς αισθανθήκατε με αυτά που ακούσατε από τον άλλο για την ταμπέλα που είχατε;
- Σας επηρέασαν θετικά ή αρνητικά;
- Ακούσατε αντικρουόμενα συναισθήματα για την ταμπέλα σας από τον απέναντί σας; Πώς το εξηγείτε αυτό;
- Πώς βλέπετε το γεγονός ότι οι άνθρωποι πολύ συχνά βάζουν άκριτα ταμπέλες στους άλλους και τους κατατάσσουν σε κατηγορίες;
- Τι συνέπειες έχει αυτό για τη ζωή τους, τα δικαιώματά τους, τον τρόπο που τους συμπεριφέρονται οι άλλοι;
- Πώς πιστεύετε ότι αισθάνονται αυτοί που έχουν «χαρακτηριστεί» με τον τρόπο που περιγράφει η ταμπέλα σας;

6. Στο τέλος όλοι έρχονται στην ολομέλεια και ένας-ένας δηλώνει ποια ταμπέλα θεωρεί ότι έχει στην πλάτη του απαντώντας στην ερώτηση: «Άραγε τι ταμπέλα έχεις;». Συνάμα, απαντά με σύντομο τρόπο στις ερωτήσεις που του δόθηκαν. Στο σημείο αυτό το ταίρι του τού απαντά, αν βρήκε τη σωστή απάντηση ή όχι. Η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι και το τελευταίο ζευγάρι.

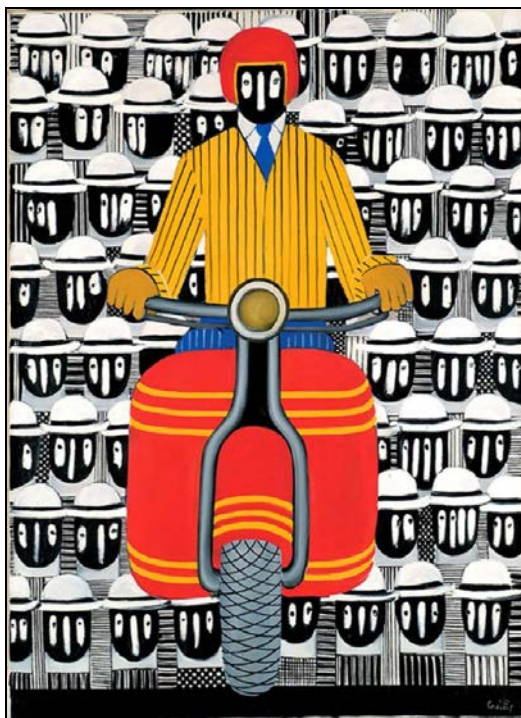
Συζήτηση:

Μέσω της δραστηριότητας αυτής οι συμμετέχοντες μπορεί να προβληματιστούν για τις «ταμπέλες» που πιθανόν οι ίδιοι βάζουν στους μαθητές τους, αλλά και σε άτομα του στενού τους κύκλου. Επιπρόσθετα, μπορεί να ανακαλέσουν στη μνήμη τους «ταμπέλες» που τους αποδίδουν ή τους απέδιδαν οι άλλοι σε διάφορες φάσεις της ζωής τους, καθώς και «ταμπέλες» που χρησιμοποιούν οι ίδιοι για τους μαθητές τους ή οι μαθητές μεταξύ τους.

Αναστοχασμός:

Μέχρι την επόμενη συνάντηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς να αναγνωρίσουν, αν οι ίδιοι καταπατούν κάποια ΑΔ. Αν ναι, σε ποιους τα καταπατούν και ποια είναι αυτά.

Γιάννης Γαΐτης (1923-1984): «Μοτοσικλετιστής»

Γ' ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Διδακτικές ενότητες	Περιεχόμενο ενότητων	Διδακτικές ώρες
1 ^η Ενότητα Σύνδεση με τα προηγούμενα	Ρωτούμε τις εκπαιδευόμενες αν εντόπισαν, παρατήρησαν, κατέγραψαν ποια Ανθρώπινα Δικαιώματα παραβιάζουν (Τα σημειώνουμε και κάνουμε μια λίστα)	15 λεπτά
2 ^η Ενότητα	Δραστηριότητα: «Καλλιτέχνες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»	50 -60 λεπτά
Διάλειμμα		20 λεπτά
3 ^η Ενότητα	❖ Παρουσίαση μικρού μήκους ταινίας «Κάθε παιδί έχει δικαίωμα¹³ ❖ Δραστηριότητα: «Τα πρώτα στάδια εφαρμογής της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την τέχνη»	60 -70 λεπτά

¹³ Μικρού μήκους ταινία για τα δικαιώματα των παιδιών, από τους μαθητές και τις μαθήτριες της 6ης τάξης του 3ου Δημοτικού Σχολείου Ιαλυσού, Μάιος 2014.
<https://www.youtube.com/watch?v=hnYuvquusTc>

1^η Ενότητα: Παρουσίαση των ευρημάτων των εκπαιδευτικών

Συζήτηση: Στην ενότητα αυτή οι εκπαιδευτικοί παρουσίασαν κάποια ΑΔ που αναγνώρισαν ότι οι ίδιοι καταπατούν, καθώς και σε ποιους τα καταπατούν. Αnéφεραν δικαιώματα ελευθερίας του λόγου, παραβίαση δικαιωμάτων μέσα στην οικογένεια, αλλά και δικαιώματα που οι ίδιοι παραβιάζουν μέσα στο σχολείο.

Η ευαισθητοποίηση αυτή θεωρούμε ότι είναι εξαιρετικά σημαντική για την αντιμετώπιση των παραβιάσεων πρώτα από τους ίδιους και μετά από τους άλλους.

Picasso: «Το παιδί με το περιστέρι»

2^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο «Καλλιτέχνες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»¹⁴

Στόχοι: Να εμβαθύνουν οι συμμετέχοντες στην κατανόηση των ΑΔ.

Να προβληματιστούν πάνω στα ζητήματα των ΑΔ και να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την προώθησή τους.

Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, φαντασίας και δημιουργικής έκφρασης.

Χρονική διάρκεια: 50 – 60 λεπτά.

Αριθμός συμμετεχόντων: Τουλάχιστον 9-12 για να μπορούν να χωριστούν σε τρεις ή τέσσερις ομάδες αντίστοιχα, ώστε η κάθε ομάδα να ασχοληθεί με ένα διαφορετικό τρόπο δημιουργικής καλλιτεχνικής έκφρασης.

Υλικά: Κόλλες Α4 και Α3, είδη ζωγραφικής, παλιά περιοδικά, διάφορα έντυπα, παλιά ρούχα, κούκλες αυτοσχέδιες, κούκλες κουκλοθέατρου κτλ.

Στάδια δραστηριότητας:

1. Τυπώνουμε σε χαρτιά κάποια από τα δικαιώματα που περιλαμβάνει η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τα διπλώνουμε σε μορφή κλήρων.

¹⁴ Η παρούσα δραστηριότητα υιοθετήθηκε από το εκπαιδευτικό υλικό *Πρόγραμμα Ίρις - Καταπολεμώντας τα στερεότυπα και τις διακρίσεις: Δράσεις για τη συμμετοχή, την ένταξη και την εκπαίδευση Μη τυπική εκπαίδευση για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε παιδιά σχολικής ηλικίας ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ:10-12.*

Ενδεικτικά αναφέρεται το περιεχόμενο κάποιων κλήρων:

απαγόρευση διακρίσεων: Όλα τα άτομα είναι ίσα. Έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπίζουν χωρίς διακρίσεις λόγω της φυλής, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της περιουσίας, της κατάστασης, των ιδιαίτερων αναγκών ή της εμφάνισής τους.

ελευθερία έκφρασης: Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα να αναζητούν, να μαθαίνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, και να εκφράζονται ελεύθερα, μέσα από τον γραπτό ή προφορικό λόγο, την τέχνη ή άλλους τρόπους, αρκεί να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

βία, παραμέληση, εκμετάλλευση: Όλα τα άτομα πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης.

άτομα με αναπηρίες: Όλα τα άτομα με σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες έχουν δικαίωμα να ζουν σε συνθήκες που εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους και ευνοούν την αυτονομία τους. Να απολαμβάνουν ειδική φροντίδα και να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαίδευση και στην κοινωνική ζωή.

εργασία: Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα να εργάζονται και να έχουν ίσες ευκαιρίες στην εργασία. Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει μέτρα, ώστε όλοι να εργάζονται και κανένας να μην είναι άνεργος.

ελεύθερος χρόνος και ψυχαγωγία: Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα να ξεκουράζονται, να έχουν ελεύθερο χρόνο, να παίζουν, να ψυχαγωγούνται και να ασχολούνται με πράγματα που τους ενδιαφέρουν.

2. Χωριζόμαστε στις ομάδες μας. Βάζουμε τους κλήρους των δικαιωμάτων σε ένα κουτί και καλούμε έναν εκπρόσωπο από κάθε ομάδα να τραβήξει έναν κλήρο, χωρίς να αποκαλύψει το περιεχόμενό του στις άλλες ομάδες.

3. Εξηγούμε ότι κάθε ομάδα είναι ένας μικρός σύλλογος καλλιτεχνών και έχει μία σημαντική αποστολή. Η αποστολή της κάθε ομάδας είναι να προετοιμάσει ένα καλλιτεχνικό έργο με θέμα το ΑΔ που περιγράφει το χαρτί της. Το μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης θα πρέπει να διαφέρει από ομάδα σε ομάδα και μπορεί να συναποφασιστεί μεταξύ των ομάδων και/του εκπαιδευτή ή να τεθεί πάλι σε κλήρωση. Οι πιθανές τέχνες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι το **θεατρικό παιχνίδι, η παντομίμα, το τραγούδι, το κολλάζ, η ζωγραφική, το κουκλοθέατρο, κ.ά.**

4. Στο τέλος η κάθε ομάδα παρουσιάζει το έργο της στην ολομέλεια και κάνει αναφορά στο ΑΔ που κλήθηκε να αποτυπώσει καλλιτεχνικά. Κλείνει τη δραστηριότητα η συντονίστρια του σεμιναρίου.

ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΕΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Α. Τραγούδι

Ομάδα: «Έμπνευση»

«Τους φίλους μου τους αγαπώ
Όταν δεν χτυπάνε
Όταν παίζουμε όλοι μαζί
Και δεν με παρατάνε.

Όταν μ' αφήνουν μόνο μου
Εγώ πολύ φοβάμαι
Και θέλω κάποιον δίπλα μου
Το στήριγμά μου να' ναι.

Δε θέλω να με χρησιμοποιούν
Ούτε να με προσβάλουν
Μα να με αγαπούν
Και να μου χαμογελάνε!»

Τραγούδι

Πως μ' αρέσει να έχω πολλά
Ρούχα, λουλούδια και χίλια γλυκά
Πως μ' αρέσει να είναι δικά μου
Όσα βλέπω και είναι κοντά μου.

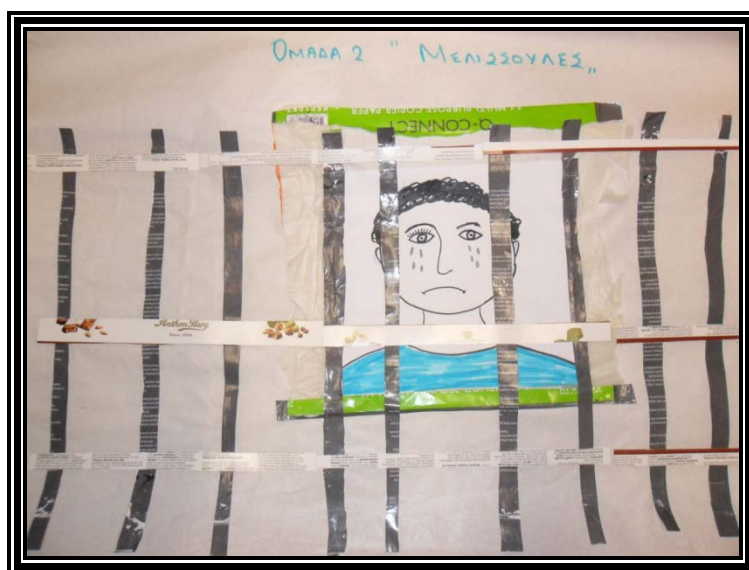
Ένα σπίτι με μια αυλή
Ένα σκύλο και ένα γατί
Ντους, κουζίνα, σαλόνι μεγάλο
Ζεστό νερό για μπάνιο να κάνω.

Δεν τα δίνω είναι δικά μου
Τα κλειδώνω στα όνειρά μου
Και άμα έρθεις κ' μου τα ζητήσεις
Μη θυμώσεις, αν δε αποκτήσεις!!

Β. Ζωγραφική

Ομάδα «Χιονονιφάδες»: «Όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση»

Ομάδα «Μελισσούλες»: «Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται αυθαίρετα»

Γ. Παντομίμα

Ομάδα: «Χαμόγελο»

«Δικαίωμα»: Κανείς δεν μπορεί να υποβάλλεται σε βασανιστήρια.

Δραστηριότητα: Αναπαράσταση μιας σκηνής βασανισμού λόγω πολιτικών πεποιθήσεων.

Δ. Κουκλοθέατρο: «Τα καλύτερα έρχονται»

Πρόσωπα: **Παππούς**, **Γιος (Δημήτριος)**, **Εγγονή (Μαρούλα)**

Παππούς: Μαρούλα, Μαρούλα, έλα δω παιδάκι μου!

Μαρούλα: Έλα παππούλη μου, τι θέλεις;

Παππούς: Για ρώτα καμάρι μου, τον πατέρα σου, πότε θα με πάει να ψηφίσω. Κοντεύει να δύσει ο ήλιος. Ρόδισε ο ουρανός.

Δημήτριος: Τι θες μωρέ πατέρα; Τι φωνάζεις; Τι σ' έπιασε πάλι απογευματιάτικα;

Παππούς: Ρωτάς τι μ' έχει πιάσει; Λες και δεν ξέρεις. Με το καινούργιο ψηφοδέλτιο στην τσέπη είμαι. Από προχτές το έχω παρμένο από το Γιάννη Μαυρογιαλούρο. Έτοιμο και σταυρωμένο. Και να μην προλάβω να το ρίξω;

Άδικο δεν είναι να πάει μια ψήφος χαμένη και να δω πάνω εκείνον τον άλλο τον κακορίζικο;

Δημήτριος: Κάτσε εκεί που κάθεσαι μωρέ πατέρα, δε βαριέσαι τώρα να περιμένεις στην ουρά και να ταλαιπωρείς τα γόνατά σου; Ξέρεις τι κόσμος περιμένει στο εκλογικό; Η ουρά έχει φτάσει μέχρι την πλατεία του χωριού.

Μαρούλα: Εγώ θέλω να πάω με τον παππού.

Δημήτριος: Εσύ κάτσε εκεί που κάθεσαι. Ακόμα δε βγήκες απ' το αβγό και θέλεις να ψηφίσεις; (Ντριν, ντριν, χτυπάει το τηλέφωνο). Ναι ποιος είναι; Ναι, έρχομαι αμέσως!

Πατέρα, πρέπει να φύγω. Κάτι έκτακτο έτυχε. Άσε την ψήφο δεν προλαβαίνω να σε πάω τώρα. Θα σε πάω την επόμενη φορά.

Παππούς: Ε, ποιος ζει ποιος πεθαίνει μέχρι την επόμενη φορά!!!!

Ε. ΣΚΗΝΗ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ

Ομάδα: «Περιστερία»

Το παιδί που βρίσκεται σε αναπηρικό καροτσάκι θα είναι ο Άγιος Βασίλης, στη γιορτή του σχολείου, που με το έλκηθρο του (αναπηρικό - καροτσάκι) θα μοιράσει τα δώρα στα παιδιά. Το καροτσάκι μπορεί να μεταμορφωθεί σ' ένα σούπερ έλκηθρο που σέρνει τα δώρα. Μπροστά ο Ρούντολφ και τα δύο παιδιά ταρανδάκια.

Αγ. Βασίλης: Ho, Ho, Ho, έφτασε η ώρα καλά μου ταρανδάκια να μοιράσουμε τα δώρα σ' αυτά τα παιδάκια.

Ρούντολφ: Εγώ θα μπω μπροστά να φωτίσω το δρόμο.

Ταρανδάκια: Το έλκηθρο τραβάμε με δύναμη και χάρη!

Αγ. Βασίλης: Τα δώρα είναι έτοιμα μέσα στο σάκο. Πάμε!!!

Ζ. «Η γιαγιά μας η καλή»

Ομάδα: «Νεράιδες»

Καταγράφουμε μια ιστορία για κουκλοθέατρο.

Πιπίνος: Μια φορά κι έναν καιρό ήταν σε μια φάρμα μια γιαγιά που ζούσε αρμονικά και δημιουργικά με τα ζώα της.

(Διάλογος γουρουνιού-γιαγιάς για να φανεί το δημοκρατικό πνεύμα)

Γουρούνι: Γιαγιά, γιαγιά, ο Κυρ-Φώτης πήρε όλο το γάλα και οι αγελάδες πάνε να ξεκουραστούν.

Γιαγιά: Εντάξει, αύριο είναι ημέρα της ξεκούρασης, θα τα πούμε μεθαύριο πάλι.

Όσπου μια μέρα επέστρεψε ο ανιψιός της που σπούδαζε στο εξωτερικό και είχε άλλες ιδέες για να εφαρμόσει, τεχνολογικές, καινοτόμες ιδέες, στη φάρμα για την εντατικοποίηση της δουλειάς στη φάρμα. Μάζεψε τα ζώα και κάλεσε τον υπεύθυνο, το γουρούνι.

Ανιψιός: Πρέπει όλοι να δουλεύουμε περισσότερες ώρες, δεν επιτρέπετε να τεμπελιάζετε, και να μην τραγουδάτε και να μη μιλάτε. Ένα στόχο έχετε την αύξηση της παραγωγής της φάρμας.

Όλα τα ζώα έκαναν συμβούλιο, κάλεσαν τη γιαγιά και ο καθένας είπε την άποψή τους, όπως έκαναν πάντα μέχρι τώρα.

Όλα αισθάνονταν την καταπάτηση των δικαιωμάτων τους για την ελευθερία λόγου που έχαναν και αποφάσισαν να κατέβουν σε απεργία. Τίποτα δε λειτουργούσε στη φάρμα. Η γιαγιά ήταν υποστηρικτική μαζί τους.

Συζήτηση:

Αν η δραστηριότητα αυτή υλοποιηθεί στο σχολείο μπορεί τα έργα να εκτεθούν σε μια ανοιχτή για το κοινό έκθεση που θα είναι το αποκύημα ενός σχεδίου εργασίας που θα έχει πραγματοποιηθεί.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της τάξης με τους μαθητές μπορεί να τεθούν κάποια από τα ακόλουθα προς επεξεργασία ερωτήματα ύστερα από την παρουσίαση κάθε καλλιτεχνικού έργου:

«- Ποιο δικαίωμα δραματοποίησε/παρουσίασε αυτή η ομάδα καλλιτεχνών; - Θεωρείτε την παρουσίαση πλήρη; Ποια συναισθήματα, ιδέες ή σκέψεις σας γεννήθηκαν από την παρουσίαση; - Θέλετε να ρωτήσετε κάτι τους καλλιτέχνες για το θέμα και τα υλικά με τα οποία δούλεψαν; Να σας εξηγήσουν κάτι που δεν καταλάβατε; Απευθυνθείτε στους καλλιτέχνες: - Ήταν δύσκολο να αναπαραστήσετε με καλλιτεχνικά μέσα αντί με λόγια το δικαίωμά σας; Ποια μέθοδο δουλειάς και συνεργασίας ακολουθήσατε; Ήταν τελικά δυσκολότερο από όσο είχατε φανταστεί; - Πιστεύετε ότι πετύχατε τους στόχους που είχατε θέσει ως ομάδα; Περάσατε το μήνυμα που θέλατε; - Είστε ευχαριστημένοι με τα σχόλια και την ανταπόκριση του κοινού; - Ποιες ήταν οι ομοιότητες και ποιες οι διαφορές μεταξύ των διαφορετικών ομάδων και των έργων τους; Είχαν διαφορετικά αποτελέσματα; - Οι πληροφορίες και τα συναισθήματα που προκαλούνται από τα καλλιτεχνικά μέσα πρέπει να φιλτράρονται ή είναι πάντα αντικειμενικά και αυθεντικά;

Συνδέστε τη δραστηριότητα με τα ΑΔ, κάνοντας ερωτήσεις όπως οι παρακάτω: - Μάθατε κάτι καινούριο για τα ΑΔ; - Μπορεί η τέχνη να έχει θετική συμβολή στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κόσμου για τα ΑΔ; Μπορεί να συμβάλει στην προστασία τους; - Ποια άλλα μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μετάδοση του μηνύματος προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού; Μπορείτε να σκεφτείτε πρωτοβουλίες που μπορεί να αναλάβει ο καθένας, ανεξάρτητα από τη δουλειά που κάνει; - Μπορείτε να σκεφτείτε δικαιώματα για τα οποία είναι πολύ σπάνιο ή πολύ δύσκολο να παρουσιαστεί, να ακουστεί, να προβληθεί κάτι; Τι αντίκτυπο έχει αυτό για τα άτομα που είναι θύματα παραβίασης των αντίστοιχων δικαιωμάτων; Μπορείτε να δώσετε σχετικά παραδείγματα; - Είχατε δει ποτέ πριν παντομίμα ή τη χρήση της νοηματικής γλώσσας στην καθημερινή σας ζωή; (εφόσον χρησιμοποιηθεί αυτό το μέσο. Οι άνθρωποι με προβλήματα ακοής υφίστανται παραβιάσεις και διακρίσεις στην καθημερινή ζωή; Έχουν τα ίδια μέσα διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους με τους υπόλοιπους; - Γιατί είναι σημαντικό για τους ανθρώπους να γνωρίζουν και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους;».

Η δραστηριότητα αυτή όσο και η προβολή της ταινίας μικρού μήκους που ακολούθησε αποτέλεσε την αφορμή για την εισαγωγή των συμμετεχόντων στην εφαρμογή της μεθόδου της «Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την Τέχνη».

Η ταινία αναφέρθηκε στα Δικαιώματα του Παιδιού¹⁵ τα οποία παρουσίαζαν μαθητές του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιαλυσού, προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν τους συμμαθητές τους πάνω στο θέμα αυτό.

¹⁵ <http://www.0-18.gr/gia-megaloyis/dsdp>

3^η Ενότητα: «Τα πρώτα στάδια εφαρμογής της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την τέχνη»

Στόχοι

Σε **επίπεδο γνώσεων**: Να γνωρίσουν οι εκπαιδευτικοί μέσα από όλη τη διεργασία τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Σε **επίπεδο ικανοτήτων**: Να ευαισθητοποιηθούν στην καταπάτηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, ώστε να την αναγνωρίζουν στο περιβάλλον τους.

Σε **επίπεδο στάσεων**: Να κινητοποιηθούν ενεργά απέναντι στην καταπάτηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Συζήτηση: Αφορμή για την επεξεργασία της ενότητας αυτής έδωσαν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί με τα παιδιά των τάξεων τους. Μας προβληματίσε το πώς οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν το θέμα της παραβίασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, που αντιλαμβάνονται ότι συμβαίνουν, αλλά πολλές φορές μένουν στη διαπίστωση. Με δεδομένο δε ότι σε περιόδους κρίσεων αυξάνει και η ενδοοικογενειακή βία, θεωρήθηκε ως αναγκαία η επεξεργασία της ενότητας αυτής.

Η επεξεργασία έγινε με βάση τη μέθοδο της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την τέχνη¹⁶.

Στάδια δραστηριότητας

Στάδιο 1^ο

Προσδιορισμός της ανάγκης για κριτική διερεύνηση του θέματος

Το σχολείο είναι ένας χώρος στον οποίο παρουσιάζονται κρούσματα παραβίασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε από τους ομηλίκους, είτε από τους εκπαιδευτικούς, είτε από τις οικογένειες.

¹⁶ Κόκκος Αλέξης και Συνεργάτες. (2011). Εκπαίδευση μέσα από τις Τέχνες. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Έτσι σε πρώτη φάση οι εκπαιδευτικοί συζητούν σχετικά με το ποια θεωρούν ότι είναι τα Δικαιώματα του Παιδιού που αναγνωρίζουν ότι δίπλα τους καταπατούνται, κυρίως σε παιδιά της τάξης τους, και αν έχουν αντιμετωπίσει τέτοιες περιπτώσεις πώς τις χειρίστηκαν.

Στάδιο 2ο

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί σχημάτισαν τις ομάδες τους και αφού κατέγραψαν αρχικά ατομικά τις απόψεις τους, μετά μίλησαν στην ομάδα τους γι αυτά που κατέγραψαν και συνέθεσαν ένα μικρό κείμενο με τις απόψεις όλων των μελών σχετικά με τα «Δικαιώματα του Παιδιού που αναγνωρίζουν ότι καταπατούνται στις τάξεις τους και πώς μέχρι τώρα αντιμετώπισαν τέτοιες καταστάσεις;».

Για παράδειγμα η **ομάδα Έμπνευση** έγραψε: «Στην τάξη μας παραβιάζονται δικαιώματα όπως η προσβολή της προσωπικότητας του παιδιού, η έλλειψη φαγητού, η βία σωματική και λεκτική, το δικαίωμα ασφάλειας και υγιεινής. Η αντιμετώπιση από μέρους μας γίνεται: με το να διαβάσουμε παραμύθια σχετικά, με την τήρηση κανόνων, την ενσυναίσθηση που προσπαθούμε να νιώσουμε, με τη βοήθεια γονέων για την έλλειψη φαγητού και ενδύματος, καθώς και του προσωπικού του σχολείου».

Τα δυο πρώτα στάδια της διδασκαλίας ολοκληρώθηκαν σε ένα απόγευμα, ενώ η διδασκαλία ολοκληρώθηκε στην επόμενη συνάντηση με τα στάδια 5ο και 6ο.

Στάδιο 3ο

Προσδιορισμός των υποθεμάτων και κριτικών ερωτημάτων

Η εκπαιδύτρια με βάση τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών όρισε τα Υποθέματα και τα κριτικά ερωτήματα της υποενότητας, ώστε να αναπτυχθεί ο κριτικός στοχασμός, να επαναξιολογήσουν οι εκπαιδευτικοί τις παραδοχές τους και να ευαισθητοποιηθούν να αναλάβουν δράσεις.

Υπόθεμα

Η αναγνώριση της καταπάτησης των Δικαιωμάτων του Παιδιού της τάξης μου και η αντιμετώπιση της

Κριτικά ερωτήματα

Τι σκεφτόμαστε και τι κάνουμε όταν αντιλαμβανόμαστε παραβίαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού της τάξης μας;

Στάδιο 4ο

Επιλογή των έργων τέχνης και η συσχέτιση τους με τα κριτικά ερωτήματα

Με βάση όσα οι εκπαιδευτικοί συζήτησαν, προχωρήσαμε στην εύρεση των έργων τέχνης που

θα χρησιμοποιήσουμε κατά την περαιτέρω επεξεργασία του θέματος. Τα έργα τέχνης επελέγησαν από αναρτήσεις στο διαδίκτυο εκθέσεων για τα ΑΔ. Το ποίημα είναι της Κικής Δημουλά και χρησιμοποιήθηκε απόσπασμα.

Έργα τέχνης	Κριτικό ερώτημα 1	Κριτικό ερώτημα 2
“Η Περιφραστική πέτρα” Κικής Δημουλά		ν
“The war of human rights” Fitz Maurice	ν	ν
“Διαβάσεις” Δάφνης Αγγελίδου		ν
“Το κορίτσι από το Αφγανιστάν” Steve McCurry	ν	
“Η κραυγή” Έντβαρτ Μουνκ	ν	

Τα συγκεκριμένα έργα, κατά την άποψη μας, μπορούν να αφυπνίσουν τους εκπαιδευόμενους και να τους δώσουν ευκαιρίες να συζητήσουν και να προβληματιστούν πάνω στα κριτικά ερωτήματα που τίθενται.

Αναστοχασμός:

Μέχρι την επόμενη συνάντηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εντοπίσουν και να καταγράψουν καλλιτεχνικά έργα, πίνακες ζωγραφικής, θεατρικές παραστάσεις, τραγούδια, βιβλία, ποιήματα, μυθιστορήματα κτλ. με θέμα τις διακρίσεις, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα ΑΔ.

Δ' ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Διδακτικές ενότητες	Περιεχόμενο ενοτήτων	Διδακτικές ώρες
1 ^η Ενότητα Σύνδεση με τα προηγούμενα	Ρωτούμε τις εκπαιδευόμενες αν εντόπισαν, κατέγραψαν έργα τέχνης σχετικά με θέμα τις διακρίσεις, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Τα σημειώνουμε και κάνουμε μια λίστα)	10 λεπτά
2 ^η Ενότητα	Δραστηριότητα: « Η εφαρμογή της μεθόδου της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την Τέχνη »	60 -70 λεπτά
Διάλειμμα		20 λεπτά
3 ^η Ενότητα	Δραστηριότητα: « Εκπόνηση ενός σύντομου σχεδίου εργασίας προσχολικής εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα »	50 λεπτά
4 ^η Ενότητα	Συμπεράσματα- Αξιολόγηση προγράμματος	15 λεπτά

1^η Ενότητα: Παρουσίαση των ευρημάτων των εκπαιδευτικών

Συζήτηση: Οι εκπαιδευτικοί στην ολομέλεια παρουσίασαν κάποια έργα τέχνης που βρήκαν στο διαδίκτυο σχετικά με τα ΑΔ, κάποια παραμύθια με θέμα τα ΑΔ και τα Δικαιώματα του Παιδιού. Όλα αυτά τα σημειώσαμε και τα ενσωματώσαμε στο υλικό του σεμιναρίου.

Γεώργιος Ιακωβίδης: «Παιδική συναυλία»

Γιάννης Γαΐτης: «Ανθρωπάκια»

2^η Ενότητα: Ολοκλήρωση της εφαρμογής της μεθόδου της Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την Τέχνη

Στάδια δραστηριότητας:

Στάδιο 5^ο

Επεξεργασία των έργων τέχνης και συσχέτιση τους με τα κριτικά ερωτήματα

Η εκπαιδύτρια διευκολύνει την επεξεργασία των έργων τέχνης, δείχνοντας τα στην ολομέλεια και ζητώντας οι εκπαιδευτικοί να επιλέξουν ένα για κάθε κριτικό ερώτημα, ενώ το κριτικό ερώτημα είναι αναρτημένο στο φανελοπίνακα. Τα έργα τέχνης που επιλέχθηκαν ήταν: Το κορίτσι από το Αφγανιστάν (οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων που αναφέρονται στο έργο αυτό σημειώνονται με •) και Ο πόλεμος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων που αναφέρονται στο έργο αυτό σημειώνονται με √).

Η επεξεργασία των έργων τέχνης, που επιλέχθηκαν, έγινε σύμφωνα με την τεχνική του D. Perkins σε τέσσερις φάσεις:

Στάδιο 5α

A. Δόθηκε χρόνος στους εκπαιδευτικούς να παρατηρήσουν το πρώτο έργο τέχνης και καταγράψαμε μέσα από καταιγισμό ιδεών τις απαντήσεις τους στα: Τι είναι αυτό; Τι βλέπετε, τι σας κινεί το ενδιαφέρον, τι σας κάνει να αναρωτιέστε;

- Κορίτσι με πρόσωπο τρομαγμένο, βλέμμα θλιμμένο, μαντήλα, φτώχεια.
- ✓ Σώμα πεσμένο, χέρια-πόδια, φίδια, τρόμος, θάνατος, κακοποίηση, πείνα, θύματα;

B. Ευρεία και περιπετειώδης παρατήρηση

Συνεχίστηκαν οι ερωτήσεις: Υπάρχουν συμβολισμοί στο έργο; Ποια συναισθήματα σας προκαλεί; Τι θα θέλατε να συζητήσουμε;

- Ανησυχία, ανασφάλεια, λύπη, οίκτο. Τι κοιτάζει; Τι φοβάται;
- ✓ Χέρι που προσπαθεί να πιάσει χέρι; προσπάθεια επικοινωνίας; απόγνωση, εξαθλίωση

Γ. Λεπτομερής και σε βάθος παρατήρηση

Τι θα θέλατε ακόμη να διερευνήσουμε; Τι βρίσκετε πιο ενδιαφέρον; Ποια στοιχεία δίνουν στο έργο ένταση και δύναμη;

Ας ψάξουμε περισσότερο το ρόλο των χρωμάτων, των σχημάτων, των συμβόλων, της σύνθεσης γενικότερα.

- Το χρώμα των ρούχων τυχαία κόκκινο; Τι σκέφτεται; Τι της συμβαίνει; Σε ποια χώρα ζει; Έχει οικογένεια; Πώς μπορώ να βοηθήσω;
- ✓ Μαύρο, απελπισία, φόβος θανάτου, κόλαση, ζητούν σωτηρία, πού βρίσκονται, γιατί

είναι έτσι, νεκρή φύση, πόσοι είναι; Είναι ανθρώπινα κομμάτια; Ένταση. Κανείς στη θέση τους.

Δ. Συμπεράσματα

Οι εκπαιδευτικοί σχημάτισαν τις αρχικές ομάδες τους και τώρα ξανασκέφτηκαν συνολικά πάνω στα κριτικά ερωτήματα και κατέγραψαν: Ποιο είναι το μήνυμα τού κάθε έργου τέχνης; Τι θέλει να μας πει;

Στη συνέχεια επεξεργαστήκαμε το δεύτερο έργο τέχνης με τον ίδιο τρόπο και όταν ολοκληρώσαμε προχωρήσαμε στη δεύτερη φάση του 5^{ου} σταδίου.

Στάδιο 5β

Όλες οι ιδέες που αναφέρθηκαν στο 5^α συζητούνται και συσχετίζονται με τα κριτικά ερωτήματα.

Στάδιο 6^ο

Κριτικός Αναστοχασμός

Εδώ οι ομάδες αναστοχάστηκαν κριτικά και επανεκτίμησαν τις απόψεις τους για την παραβίαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού και τι μπορούν οι ίδιοι να κάνουν. Δηλαδή απήντησαν στο ερώτημα που είχαμε θέσει στο δεύτερο στάδιο της μεθόδου: «Δικαιώματα του Παιδιού που αναγνωρίζουν ότι καταπατούνται στις τάξεις τους και πώς θα αντιμετωπίσουν τέτοιες καταστάσεις;».

Χρησιμοποιώντας δε τις αρχικές απόψεις τους σύγκριναν κατά πόσον εμπλουτίστηκαν και άλλαξαν στάση απέναντι στο θέμα.

Παραδείγματος χάριν η ομάδα Έμπνευση έγραψε πολλά περισσότερα δικαιώματα πως παραβιάζονται όπως αβέβαιο το μέλλον των παιδιών, σκληρή η ζωή των παιδιών προσφύγων, η Έλλειψη φαγητού μαστίζει τις οικογένειες, η έλλειψη ασφάλειας δημιουργεί προβλήματα υγείας, η αποξένωση από τους δικούς τους, σε έναν τόπο χωρίς οικογένεια, ανύπαρκτη η ισότητα, η φιλία δύσκολη, όλοι έχουν δικαίωμα στην ήρεμη ζωή και την επικοινωνία...

Τι μπορώ να κάνω;

Να στηρίζει ο ένας τον άλλο, να στηρίζουμε διεθνείς οργανισμούς (unicef, χαμόγελο του παιδιού), να ευαισθητοποιούμε τα παιδιά στα θέματα των δικαιωμάτων τους, να τους εξασφαλίζουμε ήρεμο σχολικό περιβάλλον, να τα προσεγγίζουμε, να απευθυνόμαστε σε ανθρωπιστικές οργανώσεις και άλλους φορείς όταν αντιλαμβανόμαστε βία και κακοποίηση ...

Συζήτηση: Τελικά οι εκπαιδευτικοί διαπίστωσαν ότι εμπλουτίστηκαν πολύ οι απόψεις τους με τη βοήθεια των έργων τέχνης. Και αυτό τους έκανε πολύ μεγάλη εντύπωση,

γιατί αρχικά δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι θα έβγαινε από όλη τη διαδικασία.

Η αποτίμηση έγινε με βάση την Κλίμακα Αποτίμησης της Κριτικής Σκέψης, όπως αυτή εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα ARTIT.

Στην πρώτη βαθμίδα της κλίμακας κατατάσσονται τα κείμενα που δεν περιέχουν ενδείξεις κριτικής σκέψης, στη δεύτερη βαθμίδα κατατάσσονται τα κείμενα που περιέχουν περισσότερες διαστάσεις του θέματος, αλλά είναι ακόμη περιγραφικά, ενώ στην τρίτη βαθμίδα κατατάσσονται τα κείμενα που εξετάζουν πολλές παραμέτρους του θέματος με διάθεση κριτικής συνειδητοποίησης των στερεοτυπικών παραδοχών και προθέσεις για δράση και ανάληψη πρωτοβουλίας, κάτι που παρατηρήθηκε στα τελικά κείμενα των συμμετεχόντων.

Jane Perkins: «Το κορίτσι από το Αφγανιστάν» με ανακυκλώσιμα υλικά

3^η Ενότητα: Υλοποίηση δραστηριότητας με τίτλο: «Εκπόνηση ενός σύντομου σχεδίου εργασίας προσχολικής εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»

Στόχος: Να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν οι συμμετέχοντες δραστηριότητες που άπτονται των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Δραστηριότητες που συνδέονται με όλες τις γνωστικές περιοχές, όπως αυτές προβλέπονται στο Ενιαίο Διαθεματικό Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο: Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δημιουργία- Έκφραση και Πληροφορική.

Χρονική διάρκεια: 60 – 70 λεπτά.

Αριθμός συμμετεχόντων: Πέντε ομάδες πενταμελής.

Υλικά: Χαρτιά A4, μολύβια, στυλό.

Στάδια δραστηριότητας:

1. Γράφουμε σε πέντε καρτελάκια ξεχωριστά τις πέντε κατευθύνσεις του ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο: Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δημιουργία-Έκφραση και Πληροφορική. Τα βάζουμε σε ένα κουτί και καλούμε έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας να τραβήξει ένα καρτελάκι.
2. Ανάλογα με το καρτελάκι που έχει επιλέξει η κάθε μια ομάδα, της ζητείται να σχεδιάσει και να περιγράψει μια δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων και των στόχων και των υλικών, σχετική με τα ΑΔ.
3. Στο τέλος παρουσιάζονται οι δραστηριότητες στην ολομέλεια και γίνεται σύνθεση ενός μικρού σχεδίου εργασίας.

Συζήτηση:

Μέσω της δραστηριότητας αυτής οι συμμετέχοντες καλούνται ομαδικά να συνθέσουν ένα σύντομο σχέδιο εργασίας. Μέσω της θεωρητικής εκπόνησης αυτού του σχεδίου εργασίας επιδιώκεται σε πρώτο επίπεδο οι συμμετέχοντες να σχεδιάσουν όσα «βίωσαν» στο συγκεκριμένο σεμινάριο. Σε δεύτερο επίπεδο επιδιώκεται οι συμμετέχοντες να υλοποιήσουν ένα εκτενές σχέδιο εργασίας στο χώρο του νηπιαγωγείου με τους μαθητές τους αξιοποιώντας τα όσα «κέρδισαν» από το εν λόγω σεμινάριο και «εμπλουτίζοντας» τα μέσα από την προσωπική τους διερεύνηση.

57

Παιδί και Γλώσσα

Ομάδα: «Έμπνευση»

Η δραστηριότητα θα είναι δραστηριότητα αξιολόγησης εμπέδωσης και κατανόησης των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Στόχοι:

- Να αποκτήσουν Φωνολογική επίγνωση
- Να κατανοήσουν στοιχεία από τη σχέση προφορικού-γραφτού λόγου

Δραστηριότητα: Το αλφαβητάρι των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Έχοντας συζητήσει με τα παιδιά για τα δικαιώματά τους, προχωρούμε στη συμπλήρωση του αλφαβηταρίου. Η συμπλήρωση του γίνεται, καθώς τα παιδιά αναφέρουν δικαιώματα και η εκπαιδευτικός τα τοποθετεί στη σωστή θέση.

Π.χ. Α - ασφάλεια

.

Σ – σπίτι...

Όταν ολοκληρωθεί ο πίνακας, τότε τα παιδιά ζωγραφίζουν δίπλα σε κάθε λέξη κάποιο σχέδιο που να τους θυμίζει τι λέει η λέξη. Τέλος, ο πίνακας αυτός τοποθετείται στη γωνιά της γραφής και παραμένει εκεί όσο διαρκεί το ενδιαφέρον των παιδιών.

Παιδί και Περιβάλλον

Α. Δικαίωμα στη στέγη-σίτιση

Ομάδα: «Αλυσίδα»

Στόχος: Να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά ως προς το δικαίωμα, που έχουν όλα τα παιδιά για στέγη-τροφή-ένδυση-ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Δραστηριότητα: Με αφορμή κάποιες ευμεγέθεις εικόνες που δείχνουμε στα παιδιά και παρουσιάζουν παιδιά σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης, εξαθλιωμένα χωρίς ρούχα, σκελετωμένα, πίνοντας λασπωμένο νερό και εικόνες παιδιών που ζουν σε πολιτισμένα και πλούσια περιβάλλοντα, ακολουθεί συζήτηση και καταγραφή των συναισθημάτων των παιδιών.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και κάθε ομάδα επιλέγει μια εικόνα που σχετίζεται με το δικαίωμα (σπίτι, φαγητό, νερό, φάρμακα) και τους ζητάμε να φτιάξει η καθεμία ότι επιθυμεί, δηλαδή, μια ζωγραφιά, ένα κολλάζ, ένα παιχνίδι, μια παγωμένη εικόνα, ένα έργο για το κουκλοθέατρο ή ότι άλλο προτείνουν.

Στη συνέχεια παρουσιάζει η κάθε ομάδα στην ολομέλεια τη δουλειά της και η εκπαιδευτικός κλείνει την εργασία κάνοντας κάποια σύνδεση στο όνομα των ομάδων ή στις εργασίες τους.

Β. Καταπάτηση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Χατζηστράτη Κων/να)

Ομάδα: «Ελεύθερες»

Στόχος: Να γνωρίσουν τα παιδιά τα ανθρώπινα δικαιώματα

Δραστηριότητα: Διαβάζουμε το ποίημα στα παιδιά:

ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ο κάθε άνθρωπος στη Γη
απ' τη στιγμή που θα γεννηθεί
έχει δικαιώματα που κανείς δεν πρέπει να ξεχνά
και κυρίως να καταπατά.

Ισότητα, Δικαιοσύνη, Ελευθερία
είναι μερικά απ' αυτά
όπως και το δικαίωμα όλων για εργασία,
για μόρφωση και ανεξιθρησκία.

Δυστυχώς οι λίγοι και οι δυνατοί
που ασκούν εξουσία πάνω στη Γη,
βάζουν στην άκρη την ανθρωπιά
και το συμφέρον τους μπροστά.

Φαινόμενα βίας και απληστίας
ανισότητας και δουλείας
εκμετάλλευσης και ανομίας
είναι συχνά και καθημερινά.
Χάνεται έτσι η ουσία της ύπαρξής μας
βιάζεται η υπόστασή μας.

Πρέπει όλοι να παλέψουμε,
την ανθρωπότητα να προστατεύσουμε
απ' τα φαινόμενα αυτά
τα κατάπτυστα, τα θλιβερά.

«Ίσα δικαιώματα για όλους τους ανθρώπους»
πράξη να το κάνουμε
βρίσκοντας όλοι τρόπους.

Ζητάμε από τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα ΑΔ για τα οποία μιλάει το ποίημα και στη συνέχεια ζητάμε από τις ομάδες, αφού αποφασίσουν ποιο δικαίωμα θέλουν να ζωγραφίσουν, να πάρουν τα υλικά που θα αποφασίσουν ότι χρειάζονται και να το απεικονίσουν, όπως μπορούν. Με την ολοκλήρωση, παρουσιάζουν στην ολομέλεια τα έργα τους και η εκπαιδευτικός κλείνει τη διαδικασία.

Γ. Ένα παιδί που είναι κλειστό στον εαυτό του και δεν εκφράζεται

Ομάδα: «Περιστέρια»

Στόχος: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση τους μέσα από ευκαιρίες για ελεύθερη έκφραση

Δραστηριότητα: Έρχεται στην παρεούλα μας η Κούκλα της Τάξης, μια κούκλα που έχουμε στην τάξη και τη χρησιμοποιούμε για διάφορες δραστηριότητες. Αυτή τη φορά δίνει στα παιδιά ευκαιρίες να εκφράσουν τις απόψεις τους και τις εμπειρίες τους για διάφορα θέματα όπως τα αγαπημένα τους παιχνίδια, τα χρώματα, τις εντυπώσεις από επισκέψεις κλπ. αλλά και για θέματα που προβληματίζουν την τάξη.

Δ. Είμαι ελεύθερος

Ομάδα: «Αλυσίδα»

Στόχος: Να δημιουργήσουν τα παιδιά μια μικρή ιστορία, χρησιμοποιώντας λέξεις που αναδύθηκαν από τον καταιγισμό ιδεών που προηγήθηκε (Χέρια-περιστέρι-σχοινιά-ελευθερία-ειρήνη), προκειμένου να αναδειχθεί το δικαίωμα της ελευθερίας.

Παράδειγμα Ιστορίας

Με λένε Γκέρι δεν αντέχω τα σχοινιά στα χέρια μου, θέλω να μπορώ να ζω ελεύθερος σαν περιστέρι και να πετάω μαζί με τους φίλους μου τ' άλλα πουλιά στον ουρανό και να βλέπω στον κόσμο την ειρήνη.

Δημιουργία και Έκφραση

Η γιαγιά μας η καλή

Ομάδα: «Νεράιδες»

Δραστηριότητα:

Επιλέγουμε να διαβάσουμε στα παιδιά μια ιστορία που να μιλάει για τη δημοκρατία και το δημοκρατικό πνεύμα.

Δίνουμε στην ομάδα των παιδιών κούκλες προκειμένου να αποφασίσουν ποιος μπορεί και θέλει να παίξει κάποιο ρόλο, έτσι ώστε να παρουσιάσουν ένα κουκλοθέατρο, που θα βγει από την ιστορία που διαβάσαμε.

Φυσική αγωγή

Σκυταλοδρομία

Ομάδα: «Περιστέρια»

Στόχος: Τα παιδιά μαθαίνουν να σέβονται τη σειρά των άλλων και την ιδιαιτερότητα του καθενός.

Δραστηριότητα:

Τα παιδιά παίζουν Σκυταλοδρομία με τα υλικά που αρχικά τους προτείνουμε εμείς και στη συνέχεια με υλικά που τα ίδια προτείνουν ότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν για σκυταλοδρομία.

Παιδί και πληροφορική

Α. Δημιουργία ιστορίας

Ομάδα: «Οι ελεύθερες»

Στόχοι:

- Να γνωρίσουν εφαρμογές όπως Mozilla Firefox
- Να συνεργαστούν για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

Δραστηριότητα:

Η νηπιαγωγός προτείνει στα παιδιά, αφού ανοίξουν ένα έγγραφο word να χρησιμοποιήσουν τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που αυτό περιέχει, ώστε να αναζητήσουν εικόνες που αφορούν στα ΑΔ, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν, να προβληματιστούν και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Τις εικόνες κάθε ομάδα τις αποθηκεύει σε έναν φάκελο με το όνομα της.

Στη συνέχεια εκτυπώνουμε κάποιες από τις εικόνες που αρχικά είχαμε αναζητήσει στο διαδίκτυο. Η κάθε ομάδα επιλέγει μια εικόνα και δημιουργεί μια ιστορία. Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιστορίες των ομάδων. Η παρουσίαση γίνεται στην ολομέλεια.

Β. Δημιουργία ιστογράμματος σημαντικών δικαιωμάτων

Ομάδα: «Απίθανες»

Στόχοι:

- Να γνωρίσουν το λογισμικό Kidspiration
- Να ταυτίσουν τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του

Δραστηριότητα:

Ανοίγοντας το λογισμικό Kidspiration, του οποίου τις δυνατότητες γνωρίζουν τα παιδιά, επιλέγουν από τις εικόνες εκείνες που χρειάζεται η κάθε ομάδα, ώστε να δημιουργήσουν ένα σχήμα με τα σημαντικότερα για το κάθε παιδί δικαιώματα. Τη δημιουργία τους, που την έχουν αποθηκεύσει στο φάκελο τους, την παρουσιάζουν στην ολομέλεια.

Η εκπαιδευτικός μέσα από την δημιουργία των ομάδων προγραμματίζει τις παρεμβάσεις που χρειάζονται.

4^η Ενότητα: Αξιολόγηση του προγράμματος

Στόχος: Να εκφράσουν οι συμμετέχοντες τα συναισθήματα που βίωσαν καθ' όλη τη διάρκεια του σεμιναρίου.

Χρονική διάρκεια: 15 λεπτά.

Αριθμός συμμετεχόντων: Όλοι οι συμμετέχοντες.

Υλικά: Χάρτινα κενά καρτελάκια, μολύβια, στυλό.

Στάδια δραστηριότητας:

1. Ζητάμε από τους συμμετέχοντες να γράψουν ανώνυμα σε ένα χάρτινο κενό καρτελάκι που τους δίνεται, μια λέξη που να αποτυπώνει τα συναισθήματά τους για το σεμινάριο.
2. Όταν το συμπληρώσουν, τους ζητάμε να το βάλουν μέσα σε ένα κουτί.
3. Τα καρτελάκια διαβάζονται στην ολομέλεια.

Συζήτηση:

Μετά το πέρας του προγράμματος, αλλά και με την αξιολόγηση από μέρους τόσο των συμμετεχόντων, όσο και των επιμορφωτριών, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι κατά κοινή ομολογία το πρόγραμμα κύλησε ομαλά και εποικοδομητικά για όλους.

Οι ομάδες λειτούργησαν θετικά και ανατροφοδοτικά από την αρχή, τόσο στο επίπεδο

διαμόρφωσης αυτών, όσο και στα επίπεδα ρύθμισης, απόδοσης και ολοκλήρωσης. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν υπήρξαν εμφανείς συγκρούσεις ή αντιθέσεις αλλά ακόμα και αν υπήρξαν, απορροφήθηκαν από τις ίδιες τις ομάδες στο εσωτερικό τους. Στο σύνολό τους οι ομάδες συμμετείχαν ενεργά στην όλη διαδικασία του προγράμματος, αξιοποίησαν τις εμπειρίες και τα βιώματα τους και λειτούργησαν σε ένα μαθησιακό κλίμα σεβασμού και συνεργασίας. Ένα κλίμα που προωθούσε την ενθάρρυνση για κριτικό στοχασμό, το αίσθημα της συντροφικότητας, την ανταλλαγή ιδεών, καθώς και την ανάπτυξη της επικοινωνίας που εδράζει στον ορθολογικό διάλογο.

Το κλίμα που αναπτύχθηκε όπως επίσης και το έντονο ενδιαφέρον που έδειξαν οι συμμετέχοντες για τα προς διαπραγμάτευση θέματα, προβληματίσαν θετικά τις επιμορφώτριες. Και οι δύο συμφώνησαν ότι αν διοργάνωναν ξανά το ίδιο σεμινάριο θα πρόσθεταν ένα επιπλέον τρίωρο, ώστε να υπήρχε περισσότερος χρόνος από τη μια για την εφαρμογή του τελικού σταδίου της μεθόδου της Μετασχηματίζουσας Μάθησης και από την άλλη για την κατάρτιση του σχεδίου εργασίας για τα ΑΔ. Ένα σχέδιο εργασίας που απευθυνόταν σε μαθητές προσχολικής εκπαίδευσης, και θα μπορούσαν να το εφαρμόσουν και να το αξιολογήσουν στις τάξεις τους οι εκπαιδευόμενοι.

Sally Swatland: Summer Memories

Βιβλιογραφία

- Amnesty International. (nd). *Human Rights Friendly Schools Project*. Ανακτήθηκε στις 8/7/12 από: <http://www.amnesty.org/en/human-rights-education/projects-initiatives/rfsp>.
- Bajaj, M. (2011). Human Rights Education: Ideology, Location, and Approaches. *Human Rights Quarterly*, 33(2), 481-508.
- Council of Europe. (2002). *Compass: A Manual on Human Rights Education with young people*. 2nd Edition. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Curtis, A. (2002). *A Curriculum for the Pre-School Child: Learning to Learn*. London: Routledge.
- Flowers, N. (2003). *What is Human Rights Education?* (Published in A Survey of Human Rights Education (Bertelsmann Verlag, 2003). Reprinted with permission by HREA. Ανακτήθηκε στις 28/11/2009 από: http://www.hrea.org/erc/Library/display_doc.php?url=http%3A%2F%2Fwww.hrea.org%2Ferc%2FLibrary%2Fcurriculum_methodology%2Fflowers03.pdf&external=N
- Ishay, M. (2008). *Η Ιστορία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*. (Α. Σίμογλου, Μτφρ.). Αθήνα: Σαββάλας.
- Leung, Y. M. (2008). An 'action-poor' human rights education: a critical review of the development of human rights education in the context of civic education in Hong Kong. *Intercultural Education*, 19(3), 231-242.
- Lucas, A. G. (2009). Teaching about Human Rights in the Elementary Classroom Using the Book *A Life Like Mine: How Children Live around the World*. *The Social Studies*, 100(2), 79-84.
- Lynge-Nielsen, L. (2007). Higher education, democratic citizenship and human rights: a pragmatic approach. In Council of Europe higher education series No. 8. (Eds.), *Higher education and democratic culture: Citizenship, human rights and civic responsibility* (pp104-106). Strasbourg Cedex: Council of Europe Publishing.
- Meintjes, G. (1997). Human Rights Education as Empowerment: Reflections on Pedagogy. In Andreopoulos, G. & Claude, R. P. (Eds.), *Human rights education for the twenty-first century* (pp. 64-79). Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Meyer, J. (2001). The Child-Centered Kindergarten. *Childhood Education*, 77 (3), 161-167.
- Osler, A., & Starkey, H. (1994). Fundamental Issues in Teacher Education for Human Rights: a European perspective. *Journal of Moral Education*, 23(3), 349-359.
- Payaslyoglu, A., & Icduygu, A. (1999). Awareness of and Support for Human Rights Among

- Turkish University Students. *Human Rights Quarterly*, 21(2), 513-534.
- Perry, R. (2004). *Teaching Practice for Early Childhood: A Guide for Students*. London: Routledge.
- Print, A., Ugarte, C., Naval, C., & Mihr, A. (2008). Moral and human rights education: the contribution of the United Nations. *Journal of Moral Education*, 37(1), 115-132.
- Reardon, A. B. (2009). *Human Rights Learning: Pedagogies and Politics of Peace*. Address at the UNESCO Chair for Peace Education Master Conference (15Apr. 2009). Ανακτήθηκε στις 8/7/12 από: www.pdhre.org/HRLreardon.pdf;
- Rodd, J. (1996). Children, Culture and Education. *Childhood Education*, 73(1), 325-329.
- Singh, B.R. (1997). What Education For A Changing Multicultural, Multiracial Europe? *European Journal of Intercultural Studies*, 8(3), 279-289.
- Smith, R. (2005). Back to basics? - the scope of legal education in a human rights context. *Journal of Commonwealth Law and Legal Education*, 3(2), 65- 77.
- Starkey, H. (1994). Development Education and Human Rights Education. In Osler, A. (Eds.), *Development Education. Global Perspectives in the Curriculum* (pp. 11-31). London: Cassell.
- Tarrow, N. (1992). Human Rights Education: Alternative Conceptions. In Lynch, J., Modgil, C. & Modgil, S. (Eds.), *Human Rights, Education and Global Responsibilities* (pp. 21-50). London: Falmer Press.
- Tibbitts, F. (2002). Understanding what we do: Emerging models for human rights education. *International Review of Education*, 48 (3-4), 159-171.
- Tibbitts, F., & Fritzsche, K.R. (2006). International Perspectives on Human Rights Education. *Journal of Social Science Education*, 5(1), 1-15.
- Tibbitts, F., Davies, L., Eikaas, V., Flowers, N., Fritzsche, K.P., Gomes, R., ... Driel, B.v. (2010). *Core Competencies for Human Rights Education For Learners (ages 11+) in Formal and Nonformal Learning Settings*. (Version September 2010). HREA. Ανακτήθηκε στις 14/7/2012 από: http://www.hrea.org/HRE%20Competencies_9-10.pdf
- Unesco & Unicef. (2007). *A Human Rights-Based Approach to EDUCATION FOR ALL. A framework for the realization of children's right to education and rights within education*. United Nations Children's Fund/ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- United Nations General Assembly. (1996). *Plan of Action of the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004*. Resolution A/51/506/12 of December 1996.
- Κιτσαράς, Γ. (2004). *Προγράμματα Διδακτική Μεθοδολογία Προσχολικής Αγωγής Με Σχέδια*

Εργασίας. Αθήνα: Αυτοεκδόσεις.

Κόκκος Αλ. και Συνεργάτες. (2011). *Εκπαίδευση μέσα από τις Τέχνες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπάλιας, Στ. (2004). *Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εποχή της δημοκρατίας*, Αθήνα: Παπαζήσης.

Μπάλιας, Στ. (2009). *Ανθρώπινα δικαιώματα και εκπαίδευση: ηθικο-πολιτικοί σκοποί, κοινωνική αλλαγή και διαχείριση προβλημάτων*. Στο Β. Δ., Οικονομίδης & Θ. Γ., Ελευθεράκης (Επιμ.), *Εκπαίδευση, Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα* (σελ. 141-155). Αθήνα: Ατραπός.

Ντολιοπούλου, Ε. (2000). *Σύγχρονα Προγράμματα για παιδιά Προσχολικής Ηλικίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδάνος.

Ντολιοπούλου, Ε. (2004). *Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδάνος.

Οικονομίδης, Β. (2009). *Το Νηπιαγωγείο ως χώρος διαμόρφωσης του δημοκρατικού πολίτη και εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Στο Β. Δ., Οικονομίδης & Θ. Γ., Ελευθεράκης (Επιμ.), *Εκπαίδευση, Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα* (σελ. 204-246). Αθήνα: Ατραπός.

Πανταζής, Β. (2005). *Ανθρώπινα δικαιώματα, πολυπολιτισμική κοινωνία και εκπαίδευση. Μέντορας*, 8, 65-78. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Πανταζής, Β. (2009). *Ανθρώπινα Δικαιώματα του παιδιού και εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός.

Χρήσιμες Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbXxiYXJiYXJhZ2VvcmdpYWVvdWthbXBvdXlpZGV8Z3g6NzA4YmY4YjRmY2FjYjQx> (Κατάλογος παιδικών βιβλίων για τα Δικαιώματα του παιδιού)

<http://www.bookbook.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%B1/252> (Βιβλία για τα ανθρώπινα δικαιώματα)

<http://www.paidikavivlia.blogspot.gr/>

<https://sites.google.com/site/stkoutsouraki/ekpaideutiko-yliko-2/gia-ta-dikaiomata-tou-paidiou>

http://www.minedu.gov.gr/publications/docs2012/120517_compass_edition_gr.pdf

[http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/E139A2CD27BCB462C2257AF3002ACD10/\\$file/Compasito.%20%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%B7%CC%81%20%CE%A0%CF%85%CE%BE%CE%B9%CC%81%CE%B4%CE%B1.pdf](http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/E139A2CD27BCB462C2257AF3002ACD10/$file/Compasito.%20%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%B7%CC%81%20%CE%A0%CF%85%CE%BE%CE%B9%CC%81%CE%B4%CE%B1.pdf)

<http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sId=110I444I1140I646I460627>

<http://www.antibullyingnetwork.gr/>

<http://www.e-abc.eu/gr/>

<http://www.amnesty.org.gr/how-to-start-a-training-program-for-human-rights-in-my-class>

<http://www.i-red.eu/?i=institute.el.projects.78>

<https://www.unicef.gr/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1/25>

<http://www.nchr.gr/>

<http://www.unhcr.org/numbers-toolkit/Manuals/NJN-FINAL-EL.pdf>

<http://www.unhcr.gr/>

<http://www.coe.int/el/web/portal/home>

<http://www.ddp.org.gr/>

<http://www.0-18.gr/>

<http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/mathitikosDiagonismos/Passages/PASSAGES GREEK FINAL.pdf>

<http://www.mikrosanagnostis.gr/library/pageflip8/Default.html>

<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbnxla3BhaWRIdXNlMm8xMXxneDo1MDBjYjBjNTRiYmVmYmI>

<http://www.diapolis.auth.gr/index.php/2012-10-22-08-06-02/2012-10-22-08-06-59>

Παράρτημα

Α. Συμμετέχοντες Εκπαιδευτικοί

Βαβαρούτα Κωνσταντίνα

Γεωργαντοπούλου Αικατερίνη

Γιαννέλου Κωνσταντίνα

Γκιάκα Ιωάννα

Δημητρακοπούλου Αθανασία

Δούρου Καλλιόπη

Ζούγλα Φανή

Θεοδωροπούλου Αγγελική

Καραπατάκη Ευαγγελία

Κατσιδήμα Βασιλική

Καφφάτου Αργυρένια

Κοζιώρη Αθανασία

Κοντολάμπρου Αργυρώ

Κούτσικου Μαριάννα

Κυπραίου Αικατερίνη

Κωνσταντινοπούλου Ουρανία

Λουμπαρδέα Αμαλία

Λυμπέρη Παναγιώτα

Ματσάγγα Μαρία

Μενύχτα Μαρία

Μπάτραλη Βασιλική

Μπουζαλά Ευθυμία

Νικολάου Νικολέτα

Ντούβαλη Βαρβάρα

Πάλλα Βασιλική

Παναγοπούλου Βασιλική

Παντελή Μαρία

Παπαδοπούλου Ελισάβετ

Πενδάκη Χρυσάνθη

Πένταυκα Μαργαρίτα

Πέρττουλα Μαρία

Ράπτη Χρυσούλα

Ροδάτου Καλλιόπη

Σιδέρη Γεωργία

Σιδέρη Σοφία

Σιλιντζήρη Ουρανία

Σιμοπούλου Γεωργία

Σιμοπούλου Φωτεινή

Σκουτίδα Αγγελική

Συλάιδου Ουρανία

Τσιμπουκάκη Ασημένια

Φαρδέλλα Δήμητρα

Φραγκούλη Αλεξάνδρα

Χαρίτου Βασιλική

Β. Έργα

α. «Η Περιφραστική πέτρα» - Ποίημα της Κικής Δημουλά

Τίτλος Πρωτοτύπου	«Η περιφραστική πέτρα»
Συγγραφέας	Κική Δημουλά
Έκδοση	Κική Δημουλά, «Το λίγο του κόσμου», Ποιητική Συλλογή: Α' έκδοση 1971. Β' έκδοση. Στιγμή: 1994

Η ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΠΕΤΡΑ

Μίλα.

Πές κάτι, ότιδήποτε.

Μόνο μη στέκεις σαν άτσάλινη απουσία.

Διάλεξε έστω κάποια λέξη,

πού νά σε δένει πιο σφιχτά

μέ την άοριστία.

Πές:

«άδικα»,

«δέντρο»,

«γυμνό».

Πές:

«θα δοῦμε»,

«αστάθμητο»,

«βάρος».

Υπάρχουν τόσες λέξεις πού όνειρεύονται

μια σύντομη, άδετη, ζωή μέ τή φωνή σου.

Μίλα.

Έχουμε τόση θάλασσα μπροστά μας.

Έκεί πού τελειώνουμε έμείς

αρχίζει ή θάλασσα.

Πές κάτι.

Πές «κύμα», πού δέν στέκεται.

Πές «βάρκα», πού βουλιάζει

άν τήν παραφορτώσεις μέ προθέσεις.

Πές «στιγμή»,

πού φωνάζει βοήθεια ότι πνίγεται,

μὴν τὴ σῶζεις,
 πὲς
 «δὲν ἄκουσα».

Μίλα.

Οἱ λέξεις ἔχουν ἔχθρες μεταξύ τους,
 ἔχουν τοὺς ἀνταγωνισμούς:
 ἂν κάποια ἀπ' αὐτὲς σὲ αἰχμαλωτίσει,
 σ' ἐλευθερώνει ἄλλη.

Τράβα μία λέξη ἀπ' τὴ νύχτα
 στὴν τύχη.

Ὅλόκληρη νύχτα στὴν τύχη.

Μὴ λές «όλόκληρη»,
 πὲς «ἐλάχιστη»,
 ποὺ σ' ἀφήνει νὰ φύγεις.

Ἐλάχιστη

αἴσθησι,

λύπη

όλόκληρη

δική μου.

Ὅλόκληρη νύχτα.

Μίλα.

Πὲς «ἀστέρι», ποὺ σβήνει.

Δὲν λιγοστεύει ἡ σιωπὴ μὲ μιὰ λέξη.

Πὲς «πέτρα»,

ποὺ εἶναι ἄσπαστη λέξη.

Ἔτσι, ἴσα ἴσα,

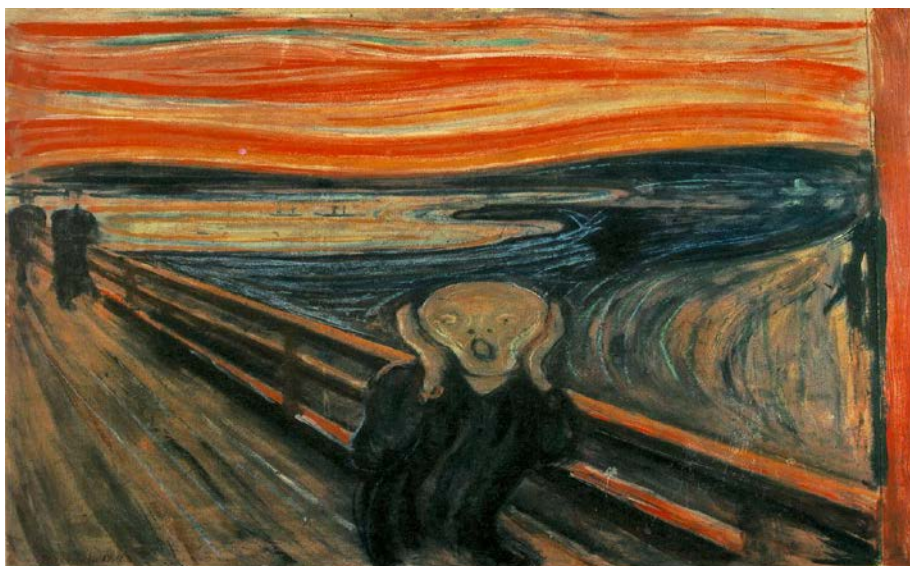
νὰ βάλω ἓναν τίτλο

σ' αὐτὴ τὴ βόλτα τὴν παραθαλάσσια.

β. «Η Κραυγή»-Λιθογραφία του Έντβαρτ Μουνκ

Τίτλος	Η Κραυγή (Τίτλος στα Νορβηγικά : Skrik)
Ζωγράφος	Έντβαρτ Μουνκ (Edvard Munch 1863-1944)
Χαρακτηριστικά	Lithograph, composition: 13 15/16 x 10" (35.4 x 25.4 cm); sheet: 20 11/16 x 15 7/8" (52.5 x 40.3 cm).
Έτος	1895; signed 1896 (άλλοι υποστηρίζουν πως υπογράφηκε το 1910)

Πηγή	1. http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:The_Scream.jpg 2. http://www.googleartproject.com/collection/the-munch-museum-oslo/artwork/the-scream-edvard-munch/809080/#
Μουσείο / Γκαλερί	Το Μουσείο Μουνκ (Νορβηγικά: Munchmuseet) είναι μουσείο στο Όσλο της Νορβηγίας.

γ. «Το κορίτσι από το Αφγανιστάν» - Φωτογραφία του Steve McCurry

Τίτλος	Το κορίτσι από το Αφγανιστάν
Φωτογράφος	Steve McCurry
Χαρακτηριστικά	Λάδι σε Μουσαμά, 71.4 cm × 91.4 cm (28 in × 36 in)
Έτος	1985
Πηγή	http://photography.nationalgeographic.com/wallpaper/photography/photos/milestones-photography/afghan-girl-portrait/

δ. Detail of "The War of Human Rights"-Ελαιογραφία του Fitz Maurice

Τίτλος	Detail of "The War of Human Rights"
Ζωγράφος	Fitz Maurice
Χαρακτηριστικά	Oil on Canvas 24"x36"
Έτος	1942
Πηγή	http://www.fitzmauriceart.com/largepaints/warhumanrigh.html
Μουσείο/Γκαλερί	"The War of Human Rights" was first exhibited at the United Nations Human Rights Conference in Vienna, Austria.

ε. «Διαβάσεις» της Αγγελίδου Δάφνης

Τίτλος	«Διαβάσεις»
Ζωγράφος	Αγγελίδου Δάφνη
Χαρακτηριστικά	ακρυλικά 50X50 cm

Έτος	1942
Πηγή	http://www.giannena-CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%99%CE%A4%CE%95%CE%A7%CE%9D%CE%95%CE%A3/page/biografiko%20Aggelidou%20Dafni.aspx

Γ. Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ¹⁷

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

75

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη.

Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση,

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη,

¹⁷ <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>

να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 2

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξουσία, ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.

ΑΡΘΡΟ 3

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 6

Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7

Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8

Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9

Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10

Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11

1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωσότου διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις.
2. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δεν συνιστούσαν αξιόποino αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

ΑΡΘΡΟ 13

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του, και να επιστρέφει σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 14

1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες.
2. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί κανείς να το επικαλεστεί, σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 15

1. Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας.
2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.

ΑΡΘΡΟ 16

1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρεύονται και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του.
2. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλοντύμφων.
3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

ΑΡΘΡΟ 17

1. Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.
2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.

ΑΡΘΡΟ 18

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΑΡΘΡΟ 19

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να

αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

ΑΡΘΡΟ 20

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.

79

ΑΡΘΡΟ 21

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, υπό ίσους όρους, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.
3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία, ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.

ΑΡΘΡΟ 22

Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΑΡΘΡΟ 23

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία.
2. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση, έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.
3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.
4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.

ΑΡΘΡΟ 24

Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.

ΑΡΘΡΟ 25

1. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένεια του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.
2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξώγαμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 26

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητές τους.
2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
3. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 27

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

ΑΡΘΡΟ 28

Καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση.

ΑΡΘΡΟ 29

1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.
2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία.
3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30

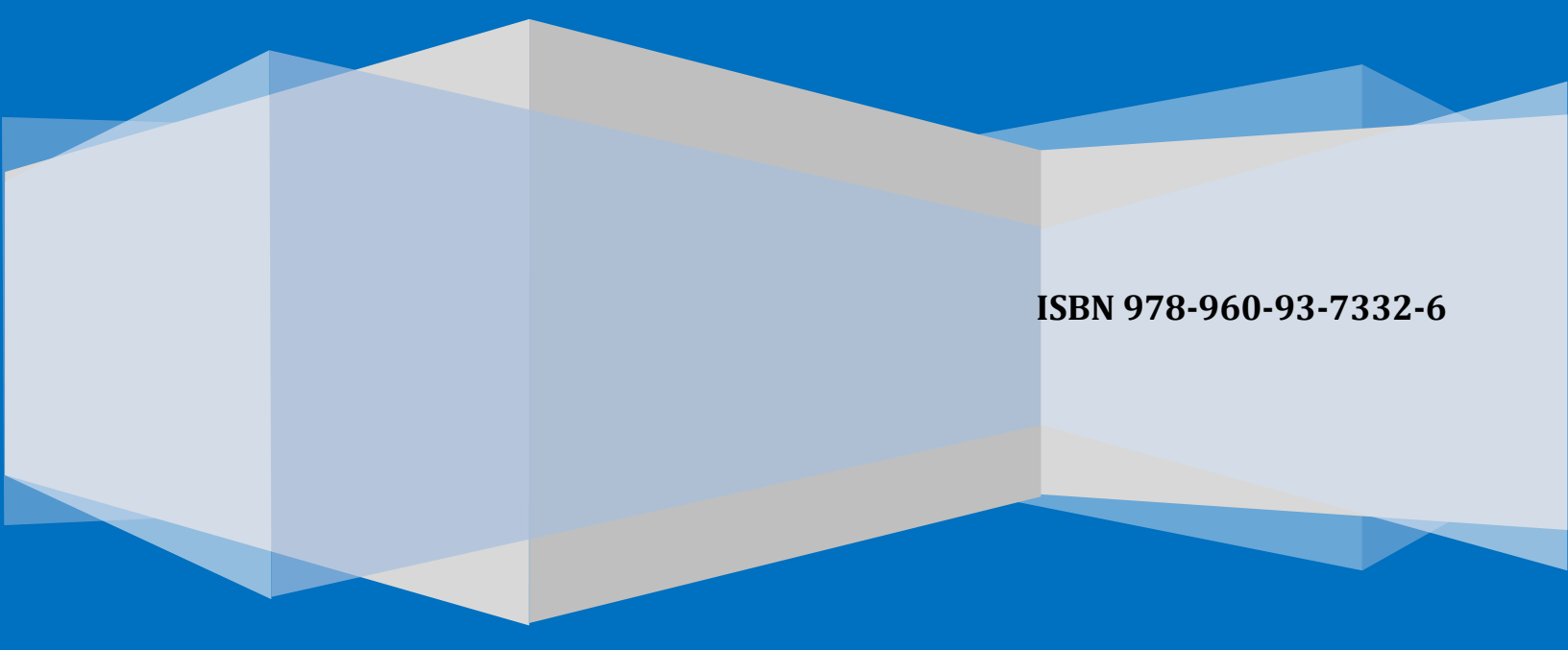
Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίδεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

ISBN: 978-960-93-7332-6

Το παρόν βιβλίο φιλοδοξεί να εισάγει τους νηπιαγωγούς στην Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κυρίως μέσα από βιωματικές δραστηριότητες που βασίζονται στις αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Σκοπός του είναι να προβληματίσει και να ευαισθητοποιήσει τους νηπιαγωγούς πάνω σε θέματα σχετικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και κατ' επέκταση με τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Το θεωρητικό πλαίσιο που παρουσιάζεται επιχειρεί να εισάγει τους νηπιαγωγούς στις βασικές αρχές της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ενώ οι δραστηριότητες μπορούν να εφαρμοστούν και στην σχολική τάξη αν προσαρμοστούν κατάλληλα στην ηλικία και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/τριών.

Γενικά οι συγγραφείς ευελπιστούν ότι το συγκεκριμένο βιβλίο θα αποτελέσει την αφετηρία, ώστε τα Ανθρώπινα Δικαιώματα να βρουν τη θέση τους στην Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση.

ISBN 978-960-93-7332-6